

ENERGETSKI
PORTAL SRBIJE

ENERGETSKI PORTAL

poslovni portal o čistoj energiji

ENERGETSKI MAGAZIN

Decembar 2016./Br.6

KLIMATSKE
PROMENE

SADRŽAJ:

04 NACIONALNI CILJEVI U OBLASTI KLIMATSKIH PROMENA / Danijela Božanić

U OVOM BROJU

- 04** NACIONALNI CILJEVI U OBLASTI KLIMATSKIH PROMENA
Danijela Božanić
- 06** ZELENI KLIMATSKI FOND BIĆE NAJVEĆI FINANSIJSKI MEHANIZAM
I. V. Solorano
- 09** PODRŠKA SRBIJI KROZ IPA PROJEKAT
M. van Wees
- 11** SRBIJA PRISTUPA IZRADI STRATEGIJE ZA KLIMATSKIE PROMENE SA AKCIONIM PLANOM / *S. Mitrović*
- 14** DO SADA JE U SRBIJI ULOŽENO OKO 150 MILIONA EVRA
D. Negre
- 17** KLIMATON U BEOGRADU
I. Airas
- 19** ČOVEČANSTVO ŽIVI IZNAD KAPACITETA PRIRODE
D. Dimović

06

ZELENI KLIMATSKI FOND BIĆE NAJVEĆI FINANSIJSKI MEHANIZAM
I. V. Solorano

24

ODRŽIVI RAZVOJ KAO POBEDA DOBRIH IDEJA!
Dušan Stojaković i Natalija Popović

22

VESTI MIX PRESS

24

ODRŽIVI RAZVOJ KAO POBEDA DOBRIH IDEJA!
Dušan Stojaković i Natalija Popović

25

ABB-OVA NAJSAVREMENIJA MIKROMREŽA ZA NAPAJANJE AFRIČKOG REGIONALNOG CENTRA MEĐUNARODNOG KOMITETA CRVENOG KRSTA

26

GGE INTEGRISANI MODEL ENERGETSKIH USLUGA ZA EFIKASNU I ČISTU ENERGETSKU BUDUĆNOST

27

KFW OD 1984. GODINE SPROVODI ZAŠTITU KLIMATSKIH USLOVA I UNAPREĐENJE ŽIVOTNE SREDINE

30

REGISTAR KOMPANIJA I INSTITUCIJA

NACIONALNI CILJEVI u oblasti klimatskih promena

Zahvaljujem se svima na dolasku, pre svega predstavnicima lokalne samouprave. Na prvom mestu hvala gradu Beogradu i Sekretarijatu za zaštitu životne sredine. Takođe, hvala kabinetu gradonačelnika, sa kojim imamo jako dobru saradnju. Na primeru Beograda, koji već ima neka iskustva sa ostvarivanjem nacionalnog plana i projektima poput onog u vezi sa daljinskim grejanjem možemo da naučimo mnogo. Manji gradovi mogu da koriste ta iskustva u nekoj bližoj budućnosti. Kada sam se pripremala za današnju prezentaciju pod nazivom „Nacionalni ciljevi u oblasti klimatskih promena“, prvo o čemu sam razmišljala je reč- cilj! Ono sa čime sam se suočila, pa čak i lično jeste da li mi pričamo o cilju ili o sredstvu?

Definitivno, za sve one koji imaju visoke etičke standarde i moralni kodeks, borba protiv klimatskih promena je cilj. Zato što sve što činimo, što danas sprovodimo dovodi nas do pitanja šta će biti 2050. godine?

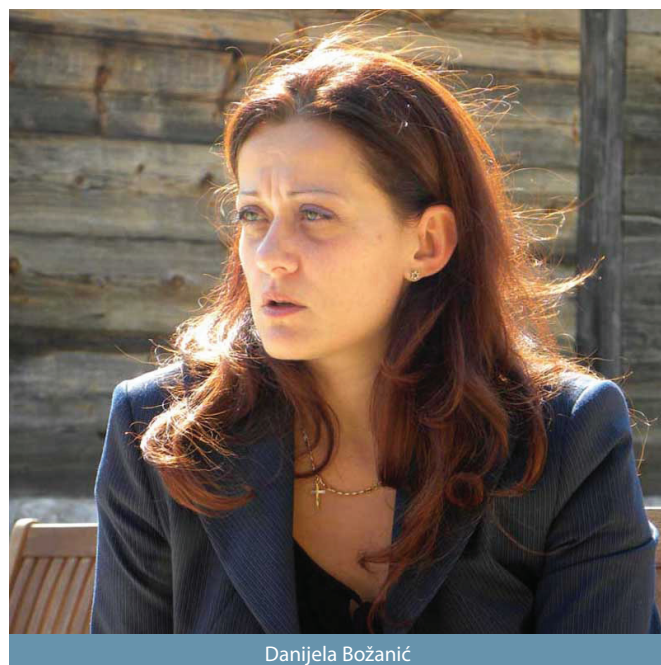
Sa druge strane, živimo u svetu u kojem živimo, i pored onih moralnih postoje i ljudi koji se bave isključivo biznisom, i koji su vođeni interesom ili profitom. Za te ljude je, često, borba protiv klimatskih promena sredstvo.

Činjenica je da smo došli do tačke kada su svetu potrebne neke druge stvari, drugačija industrija, a sve to mogu da daju drugačiji načini procesa proizvodnje, nove tehnologije i inovacije koje doprinose smanjenju gasova sa efektom staklene bašte. Ova tema jeste globalni problem, i zbog toga je Pariski sporazum značajan. Zašto tačno verujemo da je bitan? Zato što definiše neki opšti cilj. Kaže se: potrebno je smanjiti emisije sa efektom staklene bašte!

Kjoto protokol je do 2012. godine definisao neke smernice, dao nam je okvir, ali onda smo se našli u procepu. Šta treba da radimo, koje su zajedničke smernice - sve je to postalo nedefinisano? Odgovor na ta pitanja dao je Pariski sporazum 2015. godine. Pariski sporazum stupio je na snagu 4.11.2016. godine, a počinje da važi od 2020. Dakle, mi imamo dovoljno vremena da

**Министарство
пољопривреде и
заштите животне
средине**

Danijela Božanić

do 2020. primenimo sve što je potrebno i da sada počnemo, ako već nismo, svoju borbu. Potrebno je da unapredimo svoje kapacitete.

Ono što mora da se istakne jeste da je Sporazum iz Pariza podržalo 195 zemalja. Nema, realno govoreći, mnogo sporazuma koji imaju takav konsenzus.

Sporazum se bavi smanjenjem emisija, ali i adaptacijom i povećanjem otpornosti. Imajte na umu da smanjenje emisija i adaptacija nisu ništa novo. Reč je o svim onim aktivnostima koje lokalne samouprave sprovode, samo ih je potrebno unaprediti i prilagoditi. A sve to samo da bismo shvatili da ne možemo više na isti način da funkcionišemo. Ako se radi o infrastrukturi, mi ne možemo više da gradimo kao što smo gradili poslednjih 40, 50 godina. Sve što budemo radili, mi moramo da uzmemo u obzir i ono što nam se dešava i nove klimatske projekcije, i očekivane scenarije koje su naučnici potvrdili kao izgledne.

Često se dešava da se mešaju emisije u vazduhu i emisije sa efektom staklene bašte. Kada sprovodite nešto da smanjite emisije sa efektom staklene bašte - vi radite aktivnosti u domenu brobe protiv klimatskih promena.

To da je problem globalni čuli smo bezbroj puta, pa je baš zbog toga Sporazum baziran na Nacionalnom doprinosu država članica. U tom kontekstu možemo da pratimo i da kažemo u nekom

trenutku u budućnosti: U redu, države članice su postigle svoj nacionalni doprinos u borbi! Jedan broj država, među kojima je i Srbija, dala je i plan mera i projekcije za klimatske scenarije. Ako ništa drugo, dovoljno iskustvo za nas je bila 2014. i nezapamćene poplave koje smo doživeli. Dakle, imamo ciljeve, ali potrebno ih je revidirati, obnavljati i dostaviti nove za 2020., pa za 2025., 2030. i pripremiti na taj način dugoročne strategije za kraj veka. Zašto? Zato što su strategije te koje nas vode ka cilju, a regulative su te koje na kratkoročnom ili dugoročnom smislu dovode do izvršenja cilja neke, daleke 2020.godine.

U tom smislu, Srbija jeste dostavila svoj Nacionalni doprinos u junu 2015. godine i praktično postizanje ovih doprinosa zavisice u najvećem delu od toga šta radi lokalna samouprava. Istovremeno, naš cilj je bio tokom izrade strategije da se što više uključe upravo lokalne zajednice, nevladine organizacije i pojedinci kako bismo došli do dokumenta koji bi imao smisla i održivo ostvarive ciljeve.

Ono što smo identifikovali i što želimo da identifikujemo strategijom su mogućnosti prilagođavanja na nacionalnom nivou, a ključni faktori za postizanje ovih ciljeva jesu: inovacije, pojedinci, srpski gradovi, lokalna samouprava. Potrebne su nam i kompanije u ovoj borbi.

Svakako, za postizanje bilo kog cilja potrebni su pre svega novci. Često kažemo da nešto ne možemo da realizujemo jer nemamo sredstva. Sve ono što budemo radili u borbi protiv klimatskih promena, da bismo smanjili efekte klimatskih promena biće novo polje za finansiranje.

Operativno će početi da radi Zeleni klimatski fond, to svi očekujemo. Ovaj Fond je predviđen Zakonom o životnoj sredini. Drugo, postoje velike šanse da se povuku sredstva iz fondova EU za određene programe. Dakle, programe koji mogu biti i regionalnog karaktera, a ne samo mali projekti. Ta sredstva će moći da povuku i druga Ministarstva, ne samo Ministarstvo za poljoprivredu i zaštitu životne sredine Republike Srbije. Važno je da su projekti u vezi sa smanjenjem gasova sa efektom staklene bašte.

Želimo da uključimo u sve aktivnosti i privatni sektor, i lično sam uverena da je taj sektor mnogo senzibilniji i mnogo bolje razume sve napore. Hvala svima, i pratite portal www.klimatskepromene.rs na kojem ćete naći sve najnovije informacije iz ove oblasti.

Obraćanje Danijele Božanić, šefa odseka za borbu protiv klimatskih promena u Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine 26. oktobra 2016. godine u Francuskom Institutu u Beogradu na konferenciji „Klimatske promene i zdravlje“

ZELENI KLIMATSKI FOND biće najveći finansijski mehanizam

Klimatske promene predstavljaju globalni problem, a obaveza je svake države da aktivno učestvuje u borbi protiv ovih promena. Srbija planira da ratifikuje Pariski klimatski sporazum najkasnije do polovine 2017. godine i da uskoro donese Zakon za smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte. Tokom septembra 2016. godine u Privrednoj komori Srbije promovisan je početak rada na Strategiji protiv klimatskih promena. Na brojnim skupovima tokom 2015. i 2016. godine moglo se čuti da će Srbija moći da koristi međunarodne fondove za sprovođenje svojih obaveza u borbi protiv klimatskih promena, kao i određena sredstva EU. Tokom juna 2016. godine u Francuskoj ambasadi u Beogradu, savetnica stalne koordinatorke UN u Srbiji gospođa Borka Jeremić je izjavila da novi okvir razvojnog partnerstva sa Srbijom za period od 2016. do 2020. godine predviđa podršku Vladi Srbije u razvoju kapaciteta za borbu protiv klimatskih promena i upravljanju prirodnim resursima. Državna sekretarka u Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine gospođa Stana Božović je tada istakla da je vrednost projekata koji su podržani tim programom 11 miliona dolara, od čega će u narednih 5 godina 2,2 miliona biti obezbeđeno iz globalnog fonda GEF, 5 miliona dolara iz budućeg Fonda za životnu sredinu Srbije, a ostatak od donatora. U razgovoru sa stalnom koordinatoricom kancelarije UN u Srbiji, gospođom Irenom Vojačkovom Solorano za Energetski portal saznajemo kako se ocenjuje aktivnost Srbije u rešavanju najvećeg izazova čovečanstva.

EP: Ultimativni cilj UNFCCC (United Nations Framework Convention on Climate Change) je da se stabilizuje emisija CO₂ u atmosferu, odnosno klimatske promene se dovode u vezu sa najvećim zagađivačem, a to je industrija. Kako se prema Vašem mišljenju problem klimatskih promena reflektuje ili će se reflektovati na svetsku industriju i privredu?

Irena V.Solorano: Energetski sektor, industrija i privreda uopšte, ključni su emiteri gasova sa efektom staklene bašte (GHG) i svakako predstavljaju veliki potencijal u smanjenju tih emisija i samim tim ublažavanju posledica klimatskih promena. Postizanje nacionalnih i međunarodnih ciljeva u smanjenju emisija GHG prvenstveno će se postići ulaganjima u obnovljive izvore energije, energetske efikasnosti, kao i adekvatno upravljanje otpadom, uključujući i reciklažnu industriju. Prelazak na energetske efikasnije i nove tehnologije u industrijskom sektoru uz unapređenje efikasnosti samih industrijskih procesa neke su od ključnih mera koje su definisane u izveštajima koje države u razvoju podnose Okvornoj konvenciji UN o promeni klime.

Irena Vojačkova Solorano, UN

Još jedan važan segment prelaska na održivi rast predstavlja i ulaganje u sektor saobraćaja, kako sa aspekta energetski efikasnijih vozila, tako i razvoja održive saobraćajne infrastrukture. S obzirom na to da su urbane sredine nosioci privrednog rasta širom sveta, održivo planiranje razvoja urbanih područja u cilju jačanja njihove otpornosti na klimatske promene takođe predstavlja aktuelni globalni trend. Dakle, klimatske promene jesu izazov i možda najveći problem sa kojim se čovečanstvo suočava, ali istovremeno predstavljaju prekretnicu u razvoju čovečanstva i priliku da se privredni rast i razvoj učine održivim.

EP: Konferencija održana prošle godine u Parizu pod nazivom COP 21 ocenjena je kao najušpješniji i najveći diplomatski događaj na kojem je postignut sporazum. Sporazum postaje važeći kada ga potpiše 55 država koje emituju 55 odsto ukupne emisije štetnih gasova. Da li je realno moguće da se sprovede ovaj sporazum po Vašem mišljenju?

Irena V.Solorano: Ovaj sporazum je rezultat višegodišnjih napora međunarodne zajednice da se usvoji univerzalni multilateralni sporazum o klimatskim promenama. Nakon Protokola iz Kjotoa, kog nije usvojio dovoljan broj zemalja, kao i neusvajanja sporazuma u Kopenhagenu 2009. godine, Ujedinjene nacije i drugi globalni i regionalni partneri poput EU uspostavili su široku koaliciju razvijenih i zemalja u razvoju kako bi stvorili jedan ovako ambiciozan okvir za delovanje. Sporazum iz Pariza šalje jasan signal investitorima, preduzećima i kreatorima politika o tome da je prelazak na održive tokove proizvodnje

i potrošnje neminovnost. Ono što je možda i najvažnije je činjenica da su se razvijene države obavezale da će pružiti do sada najviše pomoći u borbi protiv klimatskih promena. Činjenica da su sporazum potpisale i SAD i Kina potvrđuje globalnu posvećenost procesu. U svrhu podrške sprovođenju Pariskog sporazuma nastao je i Zeleni klimatski fond, kao novi globalni mehanizam finansiranja mera borbe protiv klimatskih promena. Sa ambicioznim ciljevima mobilizacije sredstava od 100 milijardi dolara godišnje do 2020. godine, ovo je ujedno najveći finansijski mehanizam ove vrste do sada i uliva nadu u uspeh sprovođenja dogovorenih obaveza.

EP: Srbija je među prvim zemljama dala svoj plan nacionalne opredeljenosti gde stoji da će do 2030. godine smanjiti emisiju CO₂ u atmosferu za 9,8 odsto u odnosu na referentnu 1990. godinu. Kako ocenjujete aktivnosti Srbije u borbi protiv klimatskih promena?

Irena V.Solorano: Srbija je veoma posvećena ispunjavanju obaveza u domenu borbe protiv klimatskih promena, kako na međunarodnom planu, tako i u okviru procesa pristupanja Evropskoj uniji. Prioritet države je svakako usklađivanje sa pravnim tekovinama EU u oblasti klime i energetike. Potpuna primena propisa iz ovih oblasti jeste značajan trošak za privredu i budžet, ali svakako neophodno i dugoročno isplativo ulaganje koje obezbeđuje konkurentnost i plasiranje proizvoda na tržištu. Usklađivanje sa propisima i jačanje neophodnih administrativnih kapaciteta ostaje i dalje osnovni izazov. Administrativni kapaciteti u oblasti klimatskih

promena moraju da budu ojačani i na centralnom i na lokalnom nivou kako bi se osigurala efikasna implementacija propisa. Srbija ispunjava svoje obaveze u domenu izveštavanja prema Okvirnoj konvenciji UN o promeni klime, a trenutno je u procesu izrade i Nacionalna strategija borbe protiv klimatskih promena koja će, nadamo se, odgovoriti na izazove i mogućnosti niskougleničnog razvoja, a u skladu sa ambicioznim strateškim ciljevima Evropske unije. U finalnoj fazi izrade je i zakonski okvir koji će postaviti osnove za implementaciju EU sistema trgovine emisijama (EU ETS). Sprovođenje ovog zakonskog okvira u budućnosti će značajno uticati na privredni razvoj i energetiku. Tim UN u Srbiji ceni napore koje ulaže Vlada Republike Srbije kako bi odgovorila na međunarodne obaveze u oblasti klimatskih promena. U tom duhu i novo petogodišnje partnerstvo između Vlade i UN-a predviđa niz konkretnih programskih aktivnosti koje će podržati Vladu da poboljša kapacitet svog odgovora na klimatske promene i da upravlja prirodnim resursima u skladu sa međunarodnim sporazumima. Ovom tematikom se, u okviru svojih mandata, trenutno bavi nekoliko agencija UN i to Fond Ujedinjenih nacija za razvoj (UNDP), Program UN za životnu sredinu (UNEP), Organizacije UN za hranu i poljoprivredu (FAO), UNESCO, itd.

EP: Šta su prema Vašim podacima najveće pretnje za čovečanstvo od klimatskih promena? Znamo da CO₂ iz antropogenih izvora ostaje vrlo dugo u atmosferi, čak i do 1000 godina, kao i da nema prirodnih procesa da se on smanji ili ukloni. Dajte nam, molim Vas, više podataka o promenama u biljnom i životinjskom svetu,

vremenskim nepogodama, da li su učestalije, kakvog su kvaliteta, koje su procene za budući period?

Irena V. Solorano: Klimatske promene su globalni problem koji predstavlja pretnju kako za privredni rast i razvoj, tako i za sam opstanak čovečanstva. Na ozbiljnost posledica klimatskih promena ukazuju prvenstveno naučni podaci i činjenice Međunarodnog panela za klimatske promene, ali i drugih stručnih službi i akademske zajednice na nivou država. Sa druge strane, svedoci smo sve češćih i intenzivnijih vremenskih nepodoga koje nanose štetu poljoprivredi, infrastrukturi, ali na žalost uzrokuju i ljudske žrtve. U okviru nacionalnih izveštaja koje države podnose Okvimoj konvenciji UN o promeni klime, detaljno su opisani štetni uticaji klimatskih promena na poljoprivredu, šumarstvo, vodoprivredu, zdravlje i biodiverzitet.

Porast srednje godišnje temperature imaće različite uticaje širom planete, od podizanja nivoa mora, do učestalih pojava suša, obilnih padavina, olujnih vetrova i slično. Prema klimatskim scenarijima, prostor kome pripada i Srbija karakteriše dugoročno povećanje prosečnih godišnjih temperatura, kao i dugoročno smanjenje količine padavina, uz povećanje ekstremnih vremenskih prilika, poput toplotnih talasa, suša i epizoda obilnih padavina. Ekstremni vremenski događaji, naročito suša, odnosno povećan broj sušnih dana i dana sa ekstremnim temperaturama, dominiraće budućim klimatskim uslovima.

Što se tiče štete od posledica klimatskih promena, Srbija se još od 2000. godine suočava sa periodima ekstremnih klimatskih uslova i ekstremnih vremenskih događaja koji izazivaju značajne materijalne i finansijske gubitke. Čak i bez dalje promene klimatskih uslova jasno je koliko je prilagođavanje hitno potrebno. Dva, verovatno najbitnija ekstremna klimatska događaja bila su suša iz 2012. godine i poplave iz 2014. godine. Ukupna šteta usled poplava 2014. godine procenjena je na preko milijardu i po evra, pri čemu je procenjena šteta u sektoru poljoprivrede oko 120 miliona evra. Sa druge strane, suše koje su se dogodile u proteklih nekoliko godina verovatno su prouzrokovale najveće gubitke. Suša 2012. godine bila je posebno ozbiljna i za posledicu je imala smanjenje prinosa pojedinih kultura za oko 50 odsto, što je dovelo do ukupnih gubitaka poljoprivrede od oko 2 milijarde dolara.

Izmenjeni klimatski uslovi dovešće i do značajnih promena u sastavu biljnog i životinjskog sveta planete. Vrste mogu da se prilagode na izmenjene uslove sredine, ali je za to potrebno vreme koje u ovom slučaju nemamo na raspolaganju. Samim tim, mnogim vrstama koje su osetljive čak i na male izmene klime i uslova staništa u kom žive, preči izumiranje. Kada govorimo o odnosu klimatskih promena i zaštite prirode u Srbiji treba ukazati na činjenicu da su, pored šumskih ekosistema, među najugroženijim i ekosistemi močvara i stepa. Šume mogu promeniti svoj sastav, strukturu i distribuciju. Ove posledice će nastati pre svega usled budućeg pomeranja klimatskih zona koje će biti brže nego što su mogućnosti migracije nekih vrsta i tipova šuma. Ističe se i ugroženost planinskih staništa u skladu sa klimatskim promenama. Uzimajući da dve trećine Republike Srbije čine planinska područja, postoje vrste čije su

populacije ograničene na planinske vrhove i kao takve nemaju prirodne koridore za migraciju. Ove vrste će biti među onima na koje će klimatske promene najviše uticati. Većina ovih vrsta su endemske i ako nestanu dovešće do smanjenja biodiverziteta, uključujući smanjenje genetičkog diverziteta

EP: Vaše misljenje o COP 22 konferenciji koja se održala u Maroku? Koji su glavni ciljevi ovog puta, teme, aktivnosti?

Irena V. Solorano: Konferencija u Maroku je prirodni nastavak 21. zasedanja održanog u Parizu 2015. godine. Skup će prvenstveno biti posvećen daljem stupanju na snagu Sporazuma iz Pariza, usaglašavanju pratećih dokumenata koji će olakšati primenu postignutih dogovora, kao i praćenje napretka. Posebna pažnja biće posvećena merama prilagođavanja na izmenjene klimatske uslove, a države će biti dalje podstaknute na reviziju nameravanih nacionalnih doprinosa smanjenju emisija GHG, u cilju postizanja većih ambicija smanjenja. Kao i uvek, tokom zasedanja biće organizovan niz pratećih događaja na kojima će države i druge zainteresovane strane diskutovati o različitim praktičnim pitanjima vezanim za sprovođenje klimatske politike. Između ostalog, Srbija će takođe nastupiti sa pratećim događajem tokom kog će upravo biti promovisane i mere za podsticanje lokalnog razvoja otpornog na klimatske promene.

Intervju vodila: Vesna Vukajlović

PODRŠKA SRBIJI kroz IPA projekat

Sredinom septembra ove godine predstavnici GFA Counsalting Group-e su u Privrednoj komori Srbije učestvovali na konferenciji na kojoj je predstavljen početak rada na Strategiji za klimatske promene sa akcionim planom. GFA grupa će pružati pomoć i imaće mentorsku ulogu u ovom procesu. U našem regionu ova nemačka konsultantska kuća je saradivala sa brojnim ministarstvima i lokalnim samoupravama, obezbedila je i finansijska sredstva, kao i realizaciju projekta u Bosni i Hercegovini, Hrvatskoj i Makedoniji. Trenutno realizuju kompleksne međunarodne projekte u Africi, Aziji, Evropi, Bliskom Istoku i u Americi. U Beogradu smo upoznali dva eksperta iz ove grupacije, a naš sagovornik je gospodin Mark van Wees. On je tim lider i ključni ekspert u okviru projekta Klimatske promene i akcioni plan. Ima 20 godina iskustva na projektima iz oblasti energetske efikasnosti, obnovljivih izvora energije i klimatskih promena, a po obrazovanju je magistar fizike. Bio je uključen u izradu brojnih studija i analiza. Do sada je saradivao sa svim relevantnim institucijama kao što su EBRD, Svetska banka i Evropska komisija.

Mark Van Wees, GFA Group

EP: GFA Counsalting Group je poznata po efikasnim rešenjima na svetskom tržištu konsaltinga. Sa sedištem u Hamburgu, ova kompanija je realizovala kompleksne studije i projekte u preko 130 zemalja od 1982. godine. Šta će Vaš tim konkretno raditi sa Ministarstvom za poljoprivredu i zaštitu životne sredine Srbije? Koji su rokovi kada govorimo o Strategiji za klimatske promene sa akcionom planom?

Mark van Wees: Ministarstvo poljoprivrede i zaštite životne sredine će razviti uz podršku IPA projekta nacionalnu Strategiju za klimatske promene koja će biti povezana sa svim sektorima. Ona će iznedriti Akcioni plan i zakonski okvir za predstojeće aktivnosti. U periodu pripreme Strategije treba i da započnu mnoge aktivnosti. Akcioni plan će takođe morati da bude usklađen sa budućim obavezama Srbije, kao potencijalne članice EU. Moraće da bude i kompatibilna sa EU2030 Klimatskim i Energetskim okvirom, kao i sa Strategijom energetske zajednice. Projekat Strategija za klimatske promene sa akcionim planom dobila je podršku EU u okviru projekta IPA 2014. Ona će obezbediti

informacije o uticaju, ceni i dobrobiti alternativnih rešenja koja predlažemo za smanjenje emisija gasova sa efektom staklene bašte. Ponudićemo regulative, merne tehnike i klimatske ciljeve. Glavni cilj je da se proceni postojeća politika u Srbiji, uključujući i procenu pripremljenosti institucija i zakonske okvire. Zatim, predložićemo preporuke za napredak. Drugi ključni zadatak je procena uticaja na ekonomski i socijalni segment života. Važna je i procena uticaja novih scenarija koji predviđaju smanjenje CO2 na životnu sredinu. Tu uključujemo scenarije koji se odnose na pristup Srbije Evropskoj uniji i scenarije bazirane na namerama i informacijama kojima raspolažu zainteresovane strane.

Ovaj projekat će trajati do kraja 2017. godine i radićemo u vrlo bliskoj saradnji sa svim relevantnim ministarstvima. Tokom projekta tim će se redovno savetovati sa interesnim grupama u društvenim i ekonomskim krugovima, a identifikovaće se željene regulative i mere za Srbiju.

EP: Pitanje klimatskih promena je vrlo važno u međunarodnim institucijama i krugovima koji se bave energetikom, usklađivanjem politika energetike i zaštite životne sredine. Recimo i to da su Kina i SAD nedavno ratifikovale Pariski sporazum tokom susreta G20. Međutim, potrebno je da sporazum ratifikuje 50 država koje učestvuju sa više od 55 odsto u zagađenju vazduha. Kako ocenjujete srpski nacionalni doprinos INDC (Nameravani nacionalni doprinos)?

Mark van Wees: Pariski sporazum je prešao prag za stupanje na snagu posle 5. oktobra 2016. godine kada su sporazum ratifikovale Kina, SAD i EU. Sada je u planu da 4. novembra 2016. godine zaista stupi na snagu. To je vrlo važan korak. Srbija je prijavila svoj Nameravani nacionalni doprinos sa planom da smanji emisije gasova sa efektom staklene bašte za 9,8 odsto do

2030. godine u poređenju sa 1990. godinom. Vaša država sada mora da stavi u pogon ozbiljnu klimatsku i energetska politiku koja će omogućiti da se realizuje ne samo tekuća politika, već da se i u narednim godinama ojača i pomogne borba ka cilju. Ovaj napor je u skladu sa svim potpisnicama sporazuma. Sve te države su takođe opredelile svoj doprinos protiv klimatskih promena i uticaja koje one imaju na sveukupni život.

EP: GFA grupa je saradivala sa državama u Balkanskom regionu. Šta bi bio Vaš savet našoj administraciji u ovom trenutku?

Mark van Wees: GFA grupa je veoma aktivna u čitavom regionu, ne samo kada su u pitanju klimatske promene već i u drugim energetska projektima. Energetski sektor je ključni sektor u procesu smanjenja nivoa CO2 u Srbiji. Ovde hoću da isktaknem iskustvo GFA grupe kada je u pitanju finansijska analiza, na primer investicije u energetska efikasnost. Imali smo brojne uspešne projekte u regionu na ovu temu. Finansiranje niskokarboničnog razvoja u Srbiji će biti ključno pitanje na koje će naš projekat da usmeri pažnju.

EP: Šta očekujete od konferencije COP22 u Maroku?

Mark van Wees: Ova konferencija je veoma važna jer mnoge dogovorene stavke u Pariskom sporazumu moraju da budu dalje razvijene i detaljnije dogovorene. Pod tim podrazumevam na primer dogovor o tržištu CO2 i neophodne instrumente za funkcionisanje tog tržišta. Očekujem da COP22 obezbedi „ruke i noge“ Pariskom sporazumu. Želim da pozovem vaše čitaoce da sve informacije o projektu koji smo započeli u Srbiji, rezultate i mogućnosti za zainteresovane učesnike prate na web stranici www.serbiacclimatestrategy.eu

Intervju vodila: Vesna Vukajlović

SRBIJA PRISTUPA IZRADI STRATEGIJE za klimatske promene sa akcionim planom

Evropska unija će iz IPA prepristupnih fondova finansirati projekat Strategija za klimatske promene sa akcionim planom. Vrednost investicije je milion evra, a projekat će trajati 18 meseci, najavljeno je sredinom septembra u Privrednoj komori Srbije. Na skupu „Borba protiv klimatskih promena, spremnost Srbije“ rečeno je i da je ukupna pomoć Evropske unije Srbiji namenjena životnoj sredini od 2000. do 2016. godine približno 700 miliona evra. Planirana buduća pomoć toj oblasti procenjena na oko 42,5 miliona evra. Kako je navedeno, 39 odsto planiranih sredstava pomoći EU usmereno je na otklanjanje posledica i prevenciju i zaštitu od poplava, 38 odsto za zaštitu voda i snabdevanje, 12 odsto za zaštitu vazduha, 8 odsto za upravljanje otpadom, a oko 3 odsto za reformu zakonodavstva i izgradnju kapaciteta. Tada je i gospodin Aleksandar Antić, ministar rudarstva i energetike, kazao da je Srbija odlučna da pruži veliki doprinos u borbi protiv klimatskih promena i da će agresivno sprovesti ciljeve u toj borbi. Upravo povodom opredeljenih sredstava za izradu Strategije za klimatske promene razgovarali smo sa gospodinom Sinišom Mitrovićem, samostalnim savetnikom u Centru za zaštitu životne sredine pri Privrednoj komori Srbije.

Siniša Mitrović: Privredna komora Srbije je strateški partner Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine Republike Srbije kada je u pitanju oblast klimatskih promena. Ono što je vidljivo u 2016. godini je da imamo radikalni zaokret u odnosu na sve godine iza nas. To znači da smo se uozbiljili i da vrlo odgovorno prilazimo suočavanju sa klimatskim promenama u Republici Srbiji. Posle Pariskog sporazuma nije više u pitanju dobrovoljni angažman, već postoje obaveze u postupanju svih

Siniša Mitrović, PKS

državnih institucija. Da bih ilustrovao ozbiljnost situacije mogu da kažem da smo od 2000. godine izgubili preko 5 milijardi evra direktne štete od klimatskih promena. Od toga je samo u 2014. godini izgubljena 1,5 milijarda evra. Sada moramo svi da gledamo u budućnost odgovornije. Glavno je pitanje kako se boriti protiv klimatskih promena, protiv emisija gasova sa efektom staklene bašte i istovremeno razvijati energetski sektor?

EP: Tokom konferencije „Borba protiv klimatskih promena, spremnost Srbije“ predstavljen je plan izrade strategije, govorili su predstavnici GFA konsalting grupe iz Hamburga, ambasadorica Francuske u Srbiji gospođa Moro je pohvalila agilnost Srbije u delu aktivnosti u vezi sa klimatskim promenama. Predstavnici naših resornih ministarstava su istakli beskompromisnu posvećenost ovim pitanjima. Najavljeno je da će Srbija ratifikovati sporazum iz Pariza do sredine 2017. godine, ali je naglašeno i to da je Poglavlje 27 o životnoj sredini najskuplje i najteže za pregovaranje. Šta možete da kažete Vi u ime Privredne komore Srbije?

Siniša Mitrović: Reč je o tome da Srbija mora da pristupi izradi strategije protiv klimatskih promena sa preciznom agendom obaveza i poslova. Sa druge strane, već je gotov zakon koji čeka usvajanje - Zakon o trgovini emisijama gasova sa efektom staklene bašte. Čeka nas ceo paket regulative - prvo ratifikovanje sporazuma, izrada Strategije, pa usvajanje Zakona. Ispred nas je veliki posao nacionalne koordinacije. Ako mi otvaramo sredinom 2017. godine Poglavlje 27 u procesu pridruživanja Evropskoj uniji u delu zaštite životne sredine, onda to znači da morate biti mudar i dalekovid pregovarač. Morate potpuno da sagledate kako će energetska sektor koji je najveći emiter gasova sa efektom staklene bašte moći da se remontuje i kako ćete moći da investirate. Naše su elektrane stare preko 40 godina. Kako pronaći taj balans obaveza, planova i mogućnosti? Naše procene su da samo u remont elektrana treba uložiti 1,2 milijardi evra. Istovremeno znači da morate ispregovarati dobre prelezne rokove za energetska sektor s obzirom na to da je on emiter oko 70 odsto gasova sa efektom staklene bašte. Industrija učestvuje sa 5 odsto, poljoprivreda sa 10 odsto, otpad sa 5 odsto. Sve ovo svedoči da je potrebna sinergija između komore, ministarstava i biznis sektora. Zato nam treba strategija! Ona će podeliti odgovornost, obaveze, način koordinacije, način praćenja poslova. Nismo se

mnogo unosili u takve obaveze ranije verujući da je sve to možda neka teorija zavere, sve do 2014. godine kada smo doživeli jak udar i iskusili kolike su štete od klimatskih promena. Moramo svi zajedno da shvatimo, kada posmatramo ovu našu teritoriju, Srbija će biti zemlja srednje visokog rizika kad su u pitanju klimatske promene.

EP: U svetskoj i domaćoj javnosti ima stavova da sveukupna tema u vezi sa klimatskim promenama nije ništa drugo do borba najmoćnijih država o tome ko će dominirati u privrednom sektoru jer smanjenje CO2 direktno obavezuje industriju na restrikcije. Ipak, dokazano je da se menjaju klimatski pojasevi, da se pojavljuju nove vrste insekata, nestaju tradicionalne vrste žitarica i slično. Kakvo je Vaše mišljenje?

Siniša Mitrović: Rekao bih da su u ovom trenutku klimatske promene regulatorni faktor za sve strateške politike koje se odnose na Republiku Srbiju. Zbog toga Strategija klimatskih promena treba da bude krovna strategija koja će biti obavezujuća i za sektor saobraćaja, transporta, poljoprivrede. Procene su da su samo od 2000. godine direktne štete u šumskom ekosistemu preko 300 miliona evra. Zatim, procene su da ćemo u budućnosti imati suše, naročito bukovih šuma koje dominiraju našim ekosistemom. Ako se ne poveća stepen navodnjavanja umanjice se prinos kukuruza 30 odsto u narednih nekoliko godina. Takvi trendovi velikih zagrevanja, velikih poplava prouzrokuju pojavu retkih insekata. Toplotni udar u Beogradu 2007. godine odneo je brojne ljudske živote. Sada, na primer, imamo virus zapadnog Nila. Sve su to posledice zbog kojih morate da investirate u zdravstveni sistem i poljoprivredu. Mi zaostajemo za Evropom 30 godina tehnološki, ali to ne znači da ne možemo da uđemo u četvrtu tehnološku revoluciju jer su nam potrebne nove tehnologije. Treba nam održiva energetska proizvodnja, održiva potrošnja. Mi kao društvo imamo veliku potrošnju vode i energije. Uvek se uzima podatak da 2,5 puta više trošimo vode po glavi stanovnika nego što je potrebno. Zatim, veliki je gubitak

energije u mreži, veliki je kriminal kada je u pitanju krađa električne energije. Tokom godinu dana nestane onoliko električne energije koliko proizvede jedan Kostolac! Sve su to faktori koji kažu da moramo omogućiti takav državni model koji će obezbediti finansije da bi se obezbedio zaokret. Ako ne pregovarate dobro o svom članstvu u Evropskoj uniji ili ćete već prvog dana da plaćate velike penale ili ćete da zatvorite sisteme. Takav je slučaj bio u Grčkoj i Makedoniji. Sada mi konačno moramo da imamo procenu uticaja na životnu sredinu. Procene govore da samo troškovi lečenja zbog zagađene životne sredine iznose 1,5 milijardi evra godišnje.

Ta zagađenja ne dolaze samo iz industrije već i od automobila, koji su kod nas stari oko 15 godina, ali i iz ložišta. Svedoci smo da su gradovi kao što su Užice, Valjevo i svi oni koji su u kotlinama riskantni za život zbog velike emisije CO2 i zagađujućih čestica. Da zaključim - sredstva su tu, pregovori počinju sledeće godine. Strategija je ta koja treba da „porodi“ obaveze, vremensku agendu, ulogu investicija, odgovornost. Ono što je važno je mi ne možemo „bildovati“ našu poziciju. Važna je realnost u Srbiji, svet se orijentiše u ovom trenutku prema 1990. godini. Za nas je takođe važno da se sami pogledamo u ogledalo. Ključni faktor su cifre i merenje sistema. Kaže se da ono što ne možete da izmeriti, sa time ne možete ni da upravljate. Naša, komorska, saznanja govore da smo nemarni prema kvantifikaciji, prema merenju CO2 i drugim gasovima. To se takođe odnosi i na potrošnju energije u industriji. Sada je trenutak da sve institucije

realno isporučite svoje rezultate i izveštaje kako bismo napravili realnu strategiju. Jer ako imate netačni ulaz i konačni rezultati će biti pogrešni. Zato je važno da ova strategija i komora kao nacionalna Biznis kuća integriše javna preduzeća, civilni sektor, udruženje građana kako bismo uradili jednu dinamičnu strategiju koja bi pomogla donosiocima odluka. Ako kažemo da nam za osavremenjavanje EPS-a treba 1,2 milijardi evra moramo znati odakle dolaze sredstva. Da li će doći do povećanja cena električne energije, da li će doći neki investicioni fondovi ili Zeleni fond koji Republika Srbija treba da formira, ili će to biti Fond za energetske efikasnosti? Strategija mora da bude potpuno inovativna, mora biti obavezujuća za sve ministre, institucije i da sve ovo razjasni. Mi ne možemo više da se oslanjamo na silu prirode, da idemo na molebane, nama ne sme da se ponovi 2014. godina. Ni danas ne mogu da shvatim kako smo se oporavili, jer šteta je bila 5 odsto od BDP-a. Verujte, ni jače ekonomije se ne bi oporavile.

EP: U mnogim evropskim zemljama partije na vlasti kao glavnu političku orijentaciju imaju upravo pitanja iz oblasti zaštite životne sredine jer su ovo pitanja koja se tiču svih građana. Da li će ove teme u Srbiji uskoro zaista postati dominantne?

Siniša Mitrović: Zaboravljamo da je Evropa pokretna meta, zaboravljamo da će nove direktive o velikim ložištima, o rudarskom otpadu, primena direktive o otpadnim vodama biti strašno zahtevne. Procene koje mi imamo u komori su takve da je samo za tretman otpadnih voda potrebno 9 milijardi evra novih investicija. To podrazumeva da imate dobar, balansirani proces pregovaranja i postavite održive rokove. Pregovara se i o roku do 2035. godine kada je u pitanju sektor farmi i stočarstva. Treba izgraditi objekte, ali posle i upravljati njima. Visoki su operativni troškovi za ovakve poduhvate. Ja, ipak, veoma verujem u ove procese. Ali moramo biti pragmatični, ne možemo obećavati da ćemo to uraditi za nekoliko godina. Treba da shvatimo da je proces u životnoj sredini zahtevan, traži svakodnevnu posvećenost tom procesu. Ono što je nepovoljno u tom procesu je to što još uvek nemamo Ministarstvo životne sredine. Ono bi moglo potpuno automatizovano da kordinira ove procese i da bude motor za sva druga Ministarstva. Sada se u mnogome oslanjamo na ulogu Agencije za zaštitu životne sredine koja je sa novim kapacitetom visoko rangirana u evropskim agencijama za životnu sredinu. Ono što je jasno jeste da je ključni proces kretanja ka EU - monitoring. Monitoring koji podrazumeva da u svakom trenutku znate dijagnozu u životnoj sredini, industriji, saobraćaju, energetici, otpadu, toplanama. Samo uz takav monitoring možemo doći do dobrih podataka. Moram da kažem da Srbija mora uvoditi i nove alate jer nekada sama država pravi greške. Mi obično kažemo posle poplave - dobićete pomoć. Naprotiv, treba da im kažemo osigurajte imanje, domaćinstva, kako bi to bio alat sigurnosti za budućnost. Mislim da su klimatske promene idealna prilika za podizanje i obnavljanje mnogih sektora u Srbiji, za javne radove. Sve ovo je velika šansa za nas.

Intervju vodila: Vesna Vukajlović

DO SADA JE U SRBIJI ULOŽENO oko 150 miliona evra

Prema svim pokazateljima 2015. godina bila je rekordna po investicijama EIB u klimatske projekte, a ukupan iznos premašuje 20 milijardi evra. U svim dokumentima ili na interaktivnim portalima institucija Evropske unije fraza da su klimatske promene najveći izazov čovečanstva je nezaobilazna. Zabrinutost svi priznaju, posledice su dalekosežne i vanvremenske, a odgovornost sadašnje generacije političara i donosioca odluka je izuzetna. Takođe se može naići na termin da je 2015. godina bila milenijumska jer su pokrenute globalne akcije koje moraju dati rezultate. Alternative nema.

Ovog puta smo razgovarali sa gospođom Dubravkom Negre koje je od nedavno direktorka predstavništva Evropske investicione banke za Zapadni Balkan. Ovo je institucija koja na najdirektniji mogući način učestvuje u borbi protiv klimatskih promena i finansira konkretne projekte. EIB je investiciona institucija koja je formirana 1958. godine i koju su osnovale članice Evropske unije. Kao takva blisko saraduje sa svim institucijama Evropske unije - Evropskim parlamentom, Evropskom komisijom i Evropskim savetom. Sedište se nalazi u Luksemburgu, banka ima oko 2900 zaposlenih i pored projekata u okviru EU saraduje i sa blizu 150 zemalja koje nisu članice EU. Te države dobijaju oko 10 odsto ukupnog fonda EIB.

EP: U Maroku je održana zanimljiva konferencija 8. septembra 2016. godine, samo dva meseca pre konferencije COP 22. EIB je bio organizator, a naši čitaoci mogu pogledati link ako žele da saznaju više detalja: <http://www.eib.org/infocentre/events/all/med-conference-2016.htm>. Možete li nam reći nešto više o učesnicima, rezultatima i ciljevima konferencije?

Dubravka Negre: Konferencija u Rabatu je bila posvećena klimatskim pitanjima u Mediteranskom regionu, a organizovana je u partnerstvu sa Vladom Maroka i Unijom za Mediteran (UfM). Klimatska akcija promovira ekonomski rast, napredak, kao i kreiranje novih radnih mesta. Zbog toga je, kao najveći međunarodni finansijer klimatskih aktivnosti EIB mobilisao svoje resurse, veštine i stručnjake da bi finansijski podržao konkretne projekte u Maroku, ali i mnogim drugim državama. Konferencija je pružila mogućnost da se istraže ozbiljne posledice klimatskih promena u Mediteranskom regionu - posebno erozija i suše koje imaju ozbiljan uticaj na proizvodnju u poljoprivredi, bezbednost hrane koju treba obezbediti u koncentrisanim

Dubravka Negre, EIB

urbanim oblastima na obali. Pored toga na konferenciji smo mogli da naučimo više o prilagođavanju na klimatske promene, o mitigaciji, posebno u delu o finansijskim zahtevima, a i da razgovaramo o specifičnim metodama za finansiranje projekata iz oblasti klimatskih promena u Mediteranskom regionu.

EP: Posle konferencije COP 21 i Pariskog sporazuma sve strane u javnom sektoru su uključene u projekte u želji da obezbede smanjenje nivoa CO2 koji dolazi iz industrijskog i javnog sektora. Šta je strategija EIB? Na koji način podržavate ove napore i kakve proizvode ima EIB na ovu temu? Kako EIB saraduje sa komercijalnim bankama, institucijama i slično?

Dubravka Negre: EIB podržava tranziciju ka ekonomiji koja je prijateljski nastrojena prema životnoj sredini, koja ima nizak nivo CO2 i vodi računa o klimi. Kao banka Evropske unije mi

shvatamo potrebu da promoviramo ciljeve u oblasti zaštite životne sredine i u razvijenim zemljama, ali i u onima koje se tek razvijaju, sa ciljem da pružimo podršku održivom razvoju širom planete. Kao jedan od najvećih investitora na svetu kada govorimo o klimatskim promenama, mi opredeljujemo najmanje 25 odsto našeg portfolia na nisko karbonske i klimatski povoljne aktivnosti. Naše investicije podržavaju održive projekte u više od 160 zemalja, a potpomažemo i privatno finansiranje za klimatske aktivnosti. Tako ohrabrujemo druge da budu uključeni u naše dugoročne investicije. U 2015. godini smo imali najveće investicije ikada kada je u pitanju investiranje u klimatske promene. Reč je o 27 odsto od ukupnog kreditiranja ili preciznije 20,7 milijardi evra.

Mi uzimamo u obzir klimatske uslove kada procenjujemo nove projekte i prilikom praćenja postojećih investicija. Mi to zovemo integrisanje!

U PERIODU PRIPREMA POSMATRAMO SLEDEĆE:

- Kada procenimo ekonomski aspekt za projekat koji dovodi do značajne promene emisije gasova staklene bašte (GHG) ugradimo ekonomsku cenu ugljen dioksida.
- Procena emisije gasova staklene bašte projekata u koje investiramo vrši se na osnovu metodologije specifične za sektor.
- Za sve projekte generacije fosilnih goriva primenjuje se poseban Emission Performance Standard da bi se uradio skrining investicija

čija emisije ugljen dioksida prelazi prag.

- Za projekte, sektore i oblasti posebno ranjive na uticaj klimatskih promena, zahtevamo sledeće - da promoter razmotri klimatske rizike i da obuhvati mere adaptacije u dizajnu projekta i radu.

Potencijal projekta za generisanje karbon kredita se procenjuje. Tehničku pomoć mogu da dobiju promoteri i na taj način da im se pomogne da iskoriste navedeni potencijal.

EIB je rado prihvatio globalni sporazum o klimatskim promenama koji se odigrao u Parizu. Banka koja već pruža najveću finansijsku podršku za klimatske projekte sada će odigrati ključnu ulogu u mobilisanju dodatnih resursa, uglavnom u privatnom sektoru. U narednih 5 godina EIB očekuje da plasira oko 100 milijardi evra u projekte posvećene klimatskim promenama širom sveta.

Mi saradujemo i sa drugima kako bismo pomogli dalje investicije u klimatske projekte i projekte o zaštiti životne sredine. Naši tradicionalni proizvodi za finansiranje su srednjeročni i dugoročni krediti sa fiksnom ili varijabilnom kamatnom stopom u evrima ili drugoj valuti. Mi finansiramo velike projekte sa direktnim kreditima za projekte, ali podržavamo i manje projekte indirektno. Njih

kreditiramo kroz kreditne linije lokalnih banaka ili zajedno sa drugim posrednicima. Dopunjujemo naše tradicionalno kreditiranje sa drugim proizvodima kao što su investicioni fondovi.

EP: *Obnovljivi izvori energije su deo strategije protiv klimatskih promena, možete li da nam opišete kakve aktivnosti Vi imate na tržištu? Ko može da aplicira za Vaše kredite, ko može da pohada Vaše konferencije?*

Dubravka Negre: Promocija održivih, kompetitivnih i sigurnih izvora energije je ključ politike Evropske unije i ujedno za EIB predstavlja važan sektor za finansiranje. EIB primenjuje stroge kriterijume za energetske kredite uspostavljene na osnovu sveobuhvatnog pregleda. Tako osiguravamo da naše kreditiranje u energetskom sektoru podražava EU politiku kada su u pitanju energetika i klimatske politike. Fokusiramo se na energetska efikasnost, obnovljive izvore energije, energetske mreže, kao i istraživanja i inovacije. Podržavamo razvoj i ekspanziju projekata iz oblasti obnovljivih izvora energije da bi snabdevače energijom učinili održivijim, kompetitivnijim i bezbednijim.

Investiranjem u obnovljive izvore energije mi podržavamo politiku Evropske unije o klimatskim promenama. Pomoći ćemo u postizanju cilja prema kome bi trebalo da se 20 odsto energije koristi iz obnovljivih izvora energije do 2020. godine. Ne samo da finansiramo sigurne obnovljive tehnologije kao što su vetroparkovi, hidroelektrane, projekte iz oblasti geotermalne energije i biomase, već snažno ohrabrujemo i razvoj tek započetih ovakvih projekata. Zahtevamo da se najbolja moguća tehnologija koja je dostupna koristi u projektima koje finansiramo. Krediti su glavni proizvod za projekte iz oblasti energetike. Takođe, nudimo strukturane finansijske mogućnosti. Naši klijenti su države, lokalne samouprave, privatni investitori,

mala i srednja preduzeća, komercijalne banke, korporacije. Velike projekte finansiramo, a za male ulazimo u partnerstvo sa posrednicima na tržištu.

EP: *Recite nam nešto više o Srbiji i ovom regionu u pogledu klimatskih promena i projekata? Koliko ste do sada investirali na ovim prostorima? Koji su vaši planovi za sledeću, ili sledećih nekoliko godina?*

Dubravka Negre: Do sada je u Srbiji EIB investirao oko 80 miliona evra kroz GGF (Green for Growth Fund) čiji je cilj da podrži male projekte u oblasti OIE poput hidrocentrala ili vetroparkove jačine manje od 30 MW. Podržavamo projekte u vezi sa solarnom energijom, biogasom, biomasom, geotermalnom energijom i to sve preko finansijskih posrednika. Osim kroz GGF, u energetski sektor u Srbiji smo uložili ukupno oko 150 miliona evra u poslednjih nekoliko godina.

Na Zapadnom Balkanu podržali smo u poslednjih nekoliko godina rehabilitaciju nekoliko hidroelektrana u Bosni, sa kreditom od 90 miliona evra. Sada učestvujemo i u konstruisanju nove hidroelektrane od 20 MW. Takođe, obezbeđujemo tehničku pomoć putem Western Balkan Investment Framework radi pripreme irigacionog projekta u bivšoj jugoslovenskoj Republici Makedoniji, a takođe i za dva vetroparka u Bosni i Hercegovini.

Zainteresovani smo da i dalje budemo uključeni u projekte o klimatskim promenama u Srbiji, uključujući i OIE. U prilog projektima iz oblasti energetske efikasnosti i obnovljivih izvora energije, kao i borbi protiv povišenih vrednosti ugljen dioksida, EIB želi da doprinese obnovi postojećih distributivnih i prenosnih mreža.

Intervju vodila: Vesna Vukajlović

„KLIMATON“ u Beogradu

I mali smo priliku da upoznamo gospođu Isabel Airas, savetnicu za cirkularnu ekonomiju u Privrednoj komori Srbije i gospodina Filipa Mrdaka koji su učestvovali u organizaciji „Klimaton“ projekta u Beogradu. Reč je o globalnom događaju koji je održan 28. oktobra 2016. godine. Klima - KIC (Climate - KIC) je najveće javno-privatno partnerstvo u Evropskoj uniji i bavi se rešavanjem problema klimatskih promena kroz inovacije. Klimatske promene se tretiraju kroz četiri prioritetne teme: urbana područja, korišćenje zemljišta, proizvodni sistemi, metrika odlučivanja i finansije. Klima - KIC je podržan od strane Evropskog instituta za inovacije i tehnologiju (EIT) koji je organ Evropske unije. Kako bismo saznali zbog čega je značajan ovakav projekat, porazgovarali smo o detaljima ove akcije i iskustvima drugih evropskih zemalja. Vodeći motiv u ovom slučaju je znanje, a ne informisanje javnosti ili edukacija određenih ciljnih grupa. Traže se nove ideje koje bi mogle postati realni projekti, kaže gospođa Airas.

EP: Možete li nam reći nešto više o prvom „Klimatonu“ u Beogradu?

Isabel Airas: Rekla bih na početku da je značajan European Institute for Innovation and Technology koji ima nekoliko odeljenja i posluje u različitim oblastima. Sektori Knowledge - Innovation - Community čine skraćenicu KIC, a bave se klimatskim promenama. To je i ima projekta – Climate - KIC. Mi sada ovde implementiramo ono što radi Climate - KIC širom Evrope. Jedna od akcija je i „Klimaton“. To je vrsta maratona gde ljudi saraduju intenzivno u periodu od 24 sata kako bi rešili neke probleme ili osmislili nove ideje. U doslovnom smislu reči sede tokom jednog celog dana zajedno i koncentrišu se na neku temu dok ne dođu do određenog rešenja. Ideja je da se okupe mladi ljudi, studenti, dizajneri i učenici. Zatim, svaki grad ima poseban izazov na koji treba da odgovori. Ovoga puta „Klimaton“ se održavao u 36 zemalja. Za Beograd je definisana tema „Kako da se smanji otisak ugljen dioksida?“. Mesto dešavanja je bio „Impact Hub“ u Makedonskoj ulici. Delovalo nam je da je to odgovarajući ambijent gde su dobro došle inovacije, start up-ovi. Ogroman je prostor i pogodan za ovakav celodnevni rad. Događaju su prisustvovali i moderator, zatim organizovane su prezentacije kao i učešće eksperata iz spomenutih oblasti. Učestvovalo je 20 učenika i formirali smo 4 tima. Spremali su se tokom dana, onda bismo se uveče okupili da vidimo sa čime raspoložemo i kako da te ideje artikulišemo. Analizirali smo da li od toga mogu nastati realni projekti, nešto što se može primeniti u praksi.

EP: „Klimaton“ je aktivnost koja traje 24 sata, ali šta se dešava sa tim idejama nakon projekta, šta je pravi rezultat „Klimatona“?

Filip Mrdak i Isabel Airas

Isabel Airas: Na kraju „Klimatona“ četiri grupe su prezentovale svoja rešenja pred žirijem. Žiri je procenjivao da li se to može iskoristiti, da li je korisno i moguće da se ta ideja sprovede u delo. Izabran je pobednik, ovoga puta to je bila NVO „Eco gnezdo“. Oni su već imali razrađenu ideju koja se zasniva na tome da poboljšaju uslove života u studentskom domu. Primetili su da ima mnogo otpada i sirovina koje mogu biti reciklirane. Sakupljali bi konzerve i ostali otpad pa bi ga prerađivali, a pored toga žele da podignu solarne panele na studentskom domu. U domu je veliki problem topla voda, a oni bi na ovaj način rešili taj problem. Sledeći korak je da se razradi plan kako da se reciklira đubre i kako koristiti solarne panele.

ProCredit Bank

**FINANSIRANJE
EE REŠENJA I
OBNOVLJIVIH
IZVORA
ENERGIJE**

2016

EP: *Da li možemo da očekujemo realizaciju pobjedničkog projekta „Eco gnezda“?*

Isabel Airas: Sada mogu reći da nemamo opredeljen budžet za taj drugi deo, ali radimo na tome da sprovedemo u delo ovakve i slične ideje. Nagrada za pobjednika je praktično da mu pomognemo da uradi sledeći korak, da razradi biznis plan i pronađe izvore finansiranja. Mi sada ne možemo taj deo da finansiramo, ali napravili smo mrežu, povezali smo se. Postoji i program „Akcelerator“ koji je namenjen upravo novim firmama i start up-ovima. „Eco gnezdo“ i jeste pobjednik jer je njihov projekat realan. Drugi učesnici su ostali na nivou ideje, koje su takođe dobre, naravno.

EP: *Na koji način ste dobili učesnike ovog projekta, kako su se prijavili, kako su saznali za mogućnost učešća, da li ste ih pozivali ili ste čekali da se zainteresovani samoinicijativno jave?*

Isabel Airas: Morate zaista biti vrlo aktivni u komunikaciji, slati informacije putem interneta, morate biti agilni na društvenim mrežama i na sve moguće načine informisati potencijalne učesnike. Morate razgovarati sa ljudima. Zbog toga je Privredna komora Srbije dobra jer imamo snažnu mrežu sa univerzitetima i NVO. Pre početka događaja bilo je 53 prijavljena učesnika, ali je na kraju došlo 20 ljudi koji su doprineli da se održi maraton.

EP: *Da li ćete animirati i druge gradove u Srbiji sledeće godine?*

Isabel Airas: Da, naravno. U nekim državama učestvuje i po 10 gradova. Ako ostanemo pod okriljem PKS mi ćemo definitivno animirati i druge lokalne zajednice. Za taj korak je presudno da imate učesnike, da je odziv dobar. Ne možemo sa petoro ljudi raditi, jer to onda nije uspešan događaj.

EP: *Koji je cilj ovakvog projekta? Postoje međudržavni sporazumi, upravo je održan COP 22, institucije i države se povezuju na najvišem nivou, a vi se obraćate pojedincu, mladima. Da li je podizanje svesti u javnosti o klimatskim promenama glavni cilj ovakvih projekata?*

Isabel Airas: U pravu ste da postoje strategije, međuvladini sporazumi, ali mi želimo da podržimo inovacije. Hoćemo da dođemo do pojedinaca, do ljudi koji su inovatori, naučnici i da ih podstaknemo da razmišljaju o rešenjima. A zatim, ako je to rešenje preteča nekog biznisa idemo ka realizaciji.

EP: *Kakvi su onda rezultati od prošle godine? Da li je neki projekat realizovan, ima li konkretnih rezultata?*

Isabel Airas: Prošle godine je učestvovalo 10 gradova. Tri najbolja projekta su predstavljena na konferenciji COP 21 u Parizu. Imam jedan dobar primer iz Švedske i Danske. Dvoje učesnika koji se nisu poznavali pre „Klimatona“ razradili su rešenje o transportu. Sada imaju osnovanu kompaniju koja se bavi biciklizmom. Jako je važno idejno rešenje i istovremeno različitost ideja na maratonu.

Prema rečima gospođe Airas trenutno je u „Akcelerator“ programu pet start up-ova: „Green Hub“, „CWool Box“, „Toy Box“, „SRIMTech“ i „Climate Innovation Hub“. Uglavnom je delatnost svih kompanija u domenu zaštite životne sredine, edukacije i očuvanja prirode. Ti mladi ljudi pokušavaju da cirkularnu ekonomiju, reciklažu, obnovljive izvore energije ugrade u svoje buduće poslovanje. Od ove godine smo u prilici da pratimo aktivnosti Evropskog instituta za inovaciju i tehnologiju, a svakako ćemo se posle izvesnog vremena raspitati i kakva je sudbina spomenutih inovativnih kompanija.

Intervju vodila: Vesna Vukajlović

ČOVEČANSTVO ŽIVI iznad kapaciteta prirode

Jedna od zapaženijih akcija u javnom životu Srbije, koja se bavi očuvanjem prirode je „Sat za našu planetu“. U pitanju je akcija koja se sprovodi u celom svetu, a kreatori ovog angažovanog poduhvata su predstavnici WWF organizacije. Ugasiti svetlo na jedan sat je simbolična poruka da štednjom i energetsom efikasnošću mi mislimo o budućnosti planete. WWF je skraćenica od World Wide Fund for Nature, srpskim jezikom rečeno Svetski fond za prirodu. Na počecima delovanja, oko 1961. godine ova skraćenica je predstavljala sledeće - World Wildlife Fund ili Svetski fond za zaštitu divljih životinja. U centru pažnje su bile retke životinjske vrste, ekosistemi i ekosistemi. Svakako, ovo je najveća i najuglednija organizacija koja se bavi očuvanjem prirode. Posluje u preko 90 zemalja i ima oko 5 miliona pristalica. Gospođa Duška Dimović je direktorka WWF programa u Srbiji. Sa njom smo razgovarali o klimatskim promenama i aktivnostima koje se sprovode, imajući u vidu da vrlo često putuje, prisustvuje radnim sastancima i u toku je sa globalnim aktivnostima WWF.

EP: WWF je međunarodna organizacija, delovanje vaših ogranaka širom sveta je usmereno na zaštitu prirode, životinjskih i biljnih vrsta. Šta je vaša globalna strategija kada je reč o klimatskim promenama? Da li ima konkretnih kampanja, programa, ciljeva kojima težite?

Duška Dimović: Klimatske promene utiču na sve oko nas, i na biljke i na životinje i na ljude. Posledice se osećaju širom naše planete, ugroženi su ekosistemi, dobrobit i sigurnost ljudi. Klimatske promene nas podsećaju da smo i pored brzog tehnološkog razvoja i dalje u potpunosti zavisni od prirode, tj. prirodnih resursa i prirodnih ciklusa. Iz tog razloga WWF, kao globalna organizacija koja se pre svega bavi zaštitom prirode, klimatske promene vidi kao najveći izazov za našu planetu i veliki deo svojih aktivnosti upravo usmeravaju u tom pravcu.

Glavni pokretač klimatskih promena su svakako emisije CO₂ iz fosilnih goriva, na koja se i dalje oslanja naša civilizacija. Neophodna je mitigacija, odnosno mere ublažavanja klimatskih promena, putem smanjenja emisija gasova koji izazivaju efekat staklene bašte, kako bi se smanjile posledice klimatskih promena. WWF intenzivno promovise potrebu smanjenja emisija i napuštanja konzervativnih strategija razvoja koje se zasnivaju pretežno na fosilnim gorivima. Sa druge strane, za nas je veoma važno da radimo i na adaptacijama na klimatske promene, odnosu podizanju naše sposobnosti da se prilagodimo izmenjenim uslovima. Za

Duška Dimović, WWF

to nam je veoma važna očuvana priroda i zdravi ekosistemi. U suštini smo fokusirani na rad sa lokalnim stanovništvom koje je direktno izloženo posledicama klimatskih promena, na očuvanje i unapređenje ekosistema i njihove prilagodljivosti rapidnim promenama klime, na ubrzanje tranzicije na obnovljive izvore energije i naravno na smanjenje emisija.

Jedna od naših najpopularnijih kampanja je „Sat za našu planetu“ (Earth Hour) kada pozivamo građane da isključe svetlo u svojim domovima na jedan sat. Ova simbolična akcija podseća nas da je svaki sat - sat za našu planetu i da je energetska efikasnost neophodna. Uz pomoć ove akcije u kojoj učestvuju milioni ljudi i hiljade gradova širom sveta skrećemo pažnju javnosti na posledice klimatskih promena i na neophodnost odgovornog odnosa prema našoj planeti.

EP: U samoj definiciji klimatskih promena stoji da se one direktno ili indirektno pripisuju ljudskim aktivnostima. Kako to komentarišete, da li je delovanje ljudske vrste do te mere autodestruktivno, ili se može promeniti praksa u industriji, rudarstvu, energetskim postrojenjima i slično?

Duška Dimović: Svakako da su ljudske aktivnosti osnovni uzrok klimatskih promena. Problem je što i dalje većina ljudi smatra da su prirodni resursi neiscrpn i da se ništa posebno neće dogoditi ako nastavimo sa dosadašnjim ponašanjem koje se oslanja na fosilna goriva i intenzivno korišćenje prirodnih resursa. Ekosistemi i dalje poseduju kapacitet da ublaže naše negativno delovanje, ali je očigledno da se taj kapacitet smanjuje i da već osećamo drastične ekonomske i socijalne posledice.

„Izveštaj o živoj planeti“, koji WWF objavljuje, prikazuje promenu stanja biološke raznovrsnosti, ekosistema i ljudsku potrošnju prirodnih dobara. Prateći stanje vrsta u prirodi, indeks žive planete prati i stanje ekosistema, ovaj indeks je od 1970. godine pao za oko 30 odsto. Takav globalni trend sugerise da degradiramo prirodne ekosisteme na nivou koji do sada nije zabeležen u ljudskoj istoriji, koristimo više resursa nego što ih imamo, raste nam ekološki otisak i stvaramo ekološki deficit. To znači da trošimo i uništavamo ekosisteme brže nego što im je potrebno da se obnove i regenerišu.

Ekološki otisak predstavlja zbir svih ekoloških usluga koje ljudi „zahtevaju“ od određenog prostora. On podrazumeva biološki produktivne površine (ili biokapacitet) potrebne za useve, pašnjake, naseljena područja, ribolovna i šumska područja. Podaci o ekološkom otisku upozoravaju nas da čovečanstvo živi iznad kapaciteta planete. Prirodne resurse naše planete čine biljke, životinje, zemljište, voda, atmosfera, čak i sami ljudi. Svi zajedno činimo deo ekosistema naše planete, što znači da ako postoji kriza biodiverziteta, naše zdravlje i sredstva za život će se takođe naći u opasnosti.

EP: Šta bi bilo glavno zapažanje WWF kada je reč o Srbiji? Znamo da je količina voda u rečnim slivovima opala, kakve još podatke možete da podelite sa nama?

Duška Dimović: Prema podacima Međunarodne baze podataka o katastrofama (EM-DAT) u Srbiji je bio izraženiji rizik od prirodnih katastrofa nego od tehničko-tehnoloških akcidenata. U ukupnom broju katastrofa one sa prirodnim uzrocima učestvovala su sa 62 odsto. Među prirodnim katastrofama preovlađuju poplave sa 55 odsto u odnosu na ukupan broj. Većina modela u budućnosti predviđa veću učestalost ekstremnih klimatskih posledica kao što su poplave, klizišta, požari, suše i tako dalje.

Efekte prirodnih nepogoda značajno pojačava i srazmerno loša ekonomska situacija u zemlji. Takođe, ova opasnost je prepoznata i na političkim nivoima, te su poboljšanje sistema za prevenciju, odbranu od katastrofa i ublažavanje njihovih posledica mnoge nacionalne vlade i međunarodne organizacije prepoznale kao prioritet.

Prema istraživanjima klimatologa, Srbija se nalazi u grupi zemalja koje će biti veoma izložene klimatskim promenama i to u skorijoj budućnosti. Posledice su već vidljive, imamo učestale poplave, suše, vodni režimi su poremećeni. Teško je govoriti o konkretnim promenama u ekosistemima, jer nemamo razvijen sistem praćenja (biomonitoringa) na nacionalnom nivou, ali je očigledno da je sve više prisutno sušenje šuma u Srbiji, promene rasprostranjenja određenih vrsta, invazivne vrste koje se šire usled globalnog zagrevanja i čine štetu u poljoprivredi i šumarstvu, ubrzane promene u nekim prirodnim staništima, pre svega visokoplaninskim i onim vezanim za vodu.

EP: Koje su mere neophodne, prema Vašem mišljenju, da bi se sačuvala biljne i životinjske vrste uprkos klimatskim scenarijima koji predviđaju porast temperature?

Duška Dimović: Podjednako su važne i mere koje vode smanjenju emisija kao i mere prilagođavanje na klimatske promene. Prilagođavanje na klimatske promene u smislu zaštite biljnih i životinjskih vrsta i njihovih staništa znači fokusiranje na najosetljivija staništa i vrste kao i na one ekosisteme koji nam pružaju usluge od kojih zavisimo, kao npr. snabdevanje vodom, prečišćavanje vode, ublažavanje

od posledica poplava, ublažavanje ekstremnih klimatskih događaja i slično.

Od kritične važnosti je da smanjimo emisije gasova koji pojačavaju efekat staklene bašte, štedimo električnu energiju i upotrebimo ekološki prihvatljiva rešenja za njenu proizvodnju. Srbija ima veliki potencijal za uštedu energije i unapređenje energetske efikasnosti. Takođe, neophodno je preći na čistije, obnovljive izvore energije, kao što je geotermalna energija, biomasa, vetar, sunce i voda, ali prvenstveno na održiv način. Ublažavanje klimatskih promena može biti efikasno jedino uz jaku saradnju svih sektora. Imamo slabu tradiciju zajedničkog planiranja i odlučivanja, ali moramo ubrzano raditi na tome. Voda kao resurs je sigurno u centru pažnje kada govorimo o klimatskim promenama, ali je isto tako upravljanje vodama veoma kompleksno zbog interesa mnogobrojnih sektora. Moramo značajno unaprediti naš odnos prema vodi i prirodnim vodenim staništima, jer to nije samo važno za prirodu već i za ljude, odnosno energetiku, poljoprivredu, industriju i sve druge sektore.

WWF je zajedno sa partnerima pripremio studiju „Procena ranjivosti na klimatske promene“ u kojoj je detaljno analizirano pet sektora: vodoprivreda, javno zdravlje, poljoprivreda, energetika i biodiverzitet. U svakom od njih je identifikovana značajna izloženost i ranjivost na klimatske promene i mogućnost razvoja sistema adaptacija. Neophodno je posvetiti veliku pažnju zaštiti biodiverziteta i ekosistema koji imaju veliki značaj u adaptaciji na klimatske promene, samim tim očuvanjem prirode štitimo i sami sebe.

Intervju vodila: Vesna Vukajlović

SRBIJA ODRŽALA PRATEĆI DOGAĐAJ NA KONFERENCIJI O KLIMATSKIM PROMENAMA U MAROKU

U petak 18. novembra 2016. godine u Maroku u Marakešu Republika Srbija organizovala je prateći događaj „Uloga civilnog sektora i lokalnih samouprava u sprovođenju Nacionalnih ciljeva smanjenja emisija gasova sa efektom staklene bašte“. Državni sekretar Ministarstva poljoprivrede i zaštite životne sredine gospođa Stana Božović navela je da je jedna od ključnih planiranih aktivnosti resornog ministarstva u oblasti klimatskih promena, pored obaveznih aktivnosti koje se tiču zakonodavnih, unapređenje saradnje sa lokalnim samoupravama i organizacijama civilnog društva. Ona je naglasila i potrebu efikasnijeg uključenja privrede, posebno privatnih kompanija, u finansiranje i realizaciju nacionalnih akcija, a koje doprinose ispunjenju globalnog cilja, odnosno zadržavanju porasta globalne temperature. Gospođa Božović je najavila i brzi početak realizacije projekta, u saradnji sa UNDP, koji će u potpunosti biti namenjen lokalnim samoupravama.

Ovaj projekat, kao i aktivnosti i planovi Republike Srbije u oblasti klimatskih promena i inicijative koje se realizuju na nivou lokalnih samouprava u saradnji sa UNEP predstavljene su na ovom pratećem događaju. Takođe, predstavljene su aktivnosti koje na nivou lokalnih samouprava realizuje ili planira BOŠ, a od značaja su za kreiranje i sprovođenje klimatskih politika. Održan je i bilateralni sastanak sa zvaničnom delegacijom Češke. U načelu su razmotrene mogućnosti saradnje u oblasti klimatskih promena. Srpska strana je podvukla značaj iskustava koje Češke u oblasti ima, a kao država članica EU, posebno sa aspekta sprovođenja zakonodavstva. Češka strana je izrazila interesovanje za učešće u zajedničkim projektima koji bi bili finansirani iz globalnog Zelenog klimatskog fonda.

Ministarstvo je ovaj događaj organizovalo u saradnji sa Programom UN za razvoj (UNDP) i nevladinom organizacijom Beogradska otvorena škola (BOŠ).

Sandra Jovičević / izvor: eko.minpolj.gov.rs

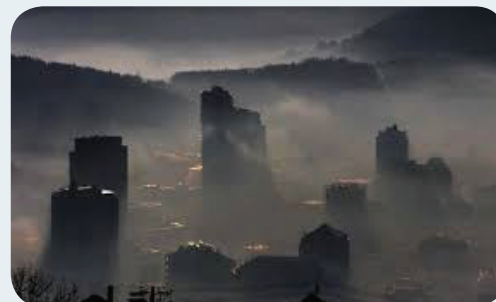
VAZDUH NIKADA NIJE BIO ZAGAĐENIJ

Vazduh nikad nije bio zagađeniji ugljen-dioksidom (CO₂), glavnim gasom s efektom staklene bašte. Ovo je vest koja je u oktobru odjeknula i koju je prenela Svetska meteorološka organizacija, kao i meteorološka organizacija Ujedinjenih nacija. Veća je zagađenost nego 2015. godine kada je prosečan nivo CO₂ u atmosferi iznosio 400 ppm navela je juče Svetska meteorološka organizacija (SMO) u izveštaju. Koncentracija ugljen dioksida već je ranije dostizala granicu od 400 ppm na nekim lokacijama i tokom nekih meseci u godini, ali nikad do sada nije to bilo na svetskom nivou i tokom cele godine – saopštila je Svetska meteorološka organizacija u svom godišnjem izveštaju u gasovima sa efektom staklene bašte za 2015. godinu.

Ta tendencija rasta će se nastaviti 2016. godine, navela je ova organizacija UN na osnovu informacija iz najstarije stanice za merenje gasova s efektom staklene bašte koja se nalazi na Havajima. Prema nalazima iz te stanice koncentracije ugljen dioksida ostaće iznad 400 ppm tokom cele 2016. godine i neće se spustiti ispod tog nivoa više narednih generacija.

“Potpisivanje Pariskog sporazuma o klimi 2015. godine obeležava dolazak nove ere u znaku optimizma i akcije za očuvanje klime, ali ona će takodje biti zabeležena kao godina kada su rekordne koncentracije gasa sa efektom staklene bašte najavile novu klimatsku realnost”, rekao je generalni sekretar SMO-a, Finac Peteri Talas.

Vesna Vukajlović / Izvor: blic.rs, un.org

ODRŽANA KONFERENCIJA POSVEĆENA KLIMATSKIM PROMENAMA

U prostorijama Privredne komore Srbije u oktobru je održana konferencija „Borba protiv klimatskih promena: spremnost Srbije“. Šef Delegacije Evropske unije u Srbiji gospodin Majkl Davenport izjavio je da je Srbija važan partner Evropske unije u borbi protiv klimatskih promena, a najavio je i novi projekat „Strategija za klimatske promene sa akcionim planom“, koji sa milion evra iz fonda IPA finansira Evropska unija sa ciljem da se srpska privreda usmeri ka održivijem razvoju. On je naglasio da su Srbiji na raspolaganju dodatna sredstva iz IPA fondova i najavio predstavljanje u Valjevu, u sklopu Nedelje klimatske diplomatije EU, novog paketa pomoći EU usmerenog na smanjenje posledica prirodnih katastrofa.

Potpredsednik Privredne komore Srbije gospodin Miroslav Miletić istakao je da buduće aktivnosti privrede Srbije i društva treba da budu usmerene na ubrzano usvajanje inovativnih tehnologija i razvoj istraživanja, edukaciji i boljoj informisanosti stanovništva, povećanoj sigurnosti u snabdevanju energijom i manjoj ranjivosti elektrosistema na spoljašne poremećaje, kao i regionalnoj saradnji u energetskej efikasnosti.

Ministar energetike i rudarstva gospodin Aleksandar Antić je dodao da će ministarstvo doprineti u borbi protiv klimatskih promena aktivnostima za smanjenje emisije štetnih gasova iz proizvodnih kapaciteta, za veću proizvodnju električne energije iz obnovljivih izvora i poboljšanje energetske efikasnosti. On je podsetio da je u proteklih nekoliko godina uloženo više od 200 miliona evra u smanjenje emisije štetnih gasova.

Državni sekretar u Ministarstvu poljoprivrede i zaštite životne sredine gospođa Stana Božović izjavila je da je Srbija spremna da prihvati međunarodne obaveze u borbi protiv klimatskih promena i da ima pripremljene planove za tu vrlo komplikovanu oblast. Ambadorska Francuske u Srbiji njena ekselencija gospođa Kristin Moro je ukazala da su nedavno dva najveća svetska emitera štetnih gasova, SAD i Kina, ratifikovale sporazum iz Pariza. Angažovanje Kine i SAD je suštinsko, ali nije dovoljno kako bi sporazum stupio na snagu, navela je ambasadorka. istakla je da očekuje da će proces ratifikacije brzo biti pokrenut u Srbiji.

Sandra Jovičević / izvor: pks.rs

GLOBALNA KONFERENCIJA O PROMENI KLIME U MARAKEŠU

Dvadeset druga konferencija članica Okvirne konvencije UN o promeni klime održana je u novembru u Marakešu, Maroko, plenarnim zasedanjima glavnih tela Okvirne konvencije UN o promeni klime. Konferencija je trajala dve nedelje, a segment na visokom nivou koji podrazumeva učešće na predstavnika država i Vlada na višem hijerarhijskom nivou održan je u utorak 15. novembra 2016. godine.

Cilj konferencije bio je formulisanje okvira koji će obezbediti sprovođenje Sporazuma iz Pariza. Očekivanja od Konferencije su velika, s obzirom na postizanje dogovora u Parizu, ali i činjenicu da je ovaj Sporazum do sada ratifikovalo 100 država čime je isti stupio na snagu 4. novembra ove godine.

Prvog dana Konferencije predstavljani su neki od izveštaja, poput Globalnog dvogodišnjeg izveštaja o finansiranju u oblasti klimatskih promena.

izvor: eko.minpolj.gov.rs / foto: naslovi.net

ORDEN LEGIJE ČASTI ZA GENERALNOG SEKRETARA UN

Bivši generalni sekretar UN Ban Ki-mun odlikovan je u Parizu ordenom Legije časti zbog njegovog doprinosa sporazumu o klimatskim promenama koji je postignut prošle godine u francuskoj prestonici, preneo je Tanjug.

Bana je sredinom novembra odlikovao francuski predsednik Fransoa Oland. Oland je na ceremoniji istakao da je Ban izuzetno doprineo postizanju sporazuma jer je „još pre mnogo godina počeo da to pitanje stavlja na dnevni red“.

“Ovim ste nagradili našu časnu organizaciju i izuzetno sam počastvovan i ponosan”, rekao je Ban, koji posle 10 godina napušta funkcije generalnog sekretara UN, preneo je Rojters.

Orden Legije časti je priznanje koje je Napoleon Bonaparta uveo 1802. godine. Ban će 1. januara, posle decenije provedene na čelu UN, predati dužnost Antoniju Guteresu.

Vesna Vukajlović / Izvor: tanjug.rs

ODRŽIVI RAZVOJ kao pobeda dobrih ideja!

Vodeća srpska farmaceutska kompanija Hemofarm, u susret obeležavanju četiri decenije postojanja svoje šabačke fabrike lekova, podigla je u gradu na Savi, savremeno postrojenje za prečišćavanje otpadnih voda vredno 1,2 miliona evra. Zahvaljujući ovoj investiciji, otpadne vode iz proizvodnog procesa, u potpunosti odgovaraju ekološkim standardima visoko razvijenih zemalja sveta. Takođe, ovo je važan aspekt razvoja lokalne zajednice, posebno nakon velikih poplava koje su usled klimatskih promena proteklih godina pogadale Srbiju i region.

Inače, u dve fabrike - šabačkoj i vršačkoj, u postrojenja za prečišćavanje otpadnih voda, samo tokom 2015. godine, utrošeno je više od milion i po evra, a Natalija Popović, direktorka za strategiju i održivi razvoj Hemofarma, objašnjava da je poslovanje po principima održivog razvoja strateško opredeljenje ove kompanije.

- Svaka odluka koja se donese nosi upravo elemente održivog razvoja - ekonomski, ekološki i socijalni. Presek ta tri skupa i jeste održivi razvoj. Na primer, sa običnog kartona prešli smo na reciklirani i tako napravili uštedu za kompaniju. Ali, ujedno smo uticali i na smanjenje seče šuma, što je ekološki faktor. Kada tome dodamo da smo prešli na lokalnog dobavljača, poboljšali smo i socijalno-ekonomske parametre lokalne zajednice.

U Hemofarmu je ostvarena ušteda jednaka dvomesečnoj potrošnji struje i vode svih njegovih fabrika upotrebom recikliranog kartona za pakovanje. Ono što je još bitnije, tokom četiri godine izveštavanja o održivom razvoju, ovi važni principi pronašli su svoje mesto u praktičnoj primeni i osvestili zaposlene u Hemofarmu, ali i mnogobrojne poslovne partnere ove kompanije.

- Najviše sam ponosna na to što je „održivi razvoj“ postao način razmišljanja skoro svih zaposlenih u Hemofarmu. Način razmišljanja je kao prva domina u nizu, stimulans je potreban samo za nju. Pozicija lidera na domaćem tržištu, kao i najvećeg izvoznika lekova iz Srbije, skoro pa jednako obavezuje kao i ocena A plus, koju smo prošle godine postigli u izveštavanju o svom održivom razvoju, kao jedna od dve kompanije u Srbiji – istakla je Popović.

Dušan Stojaković i Natalija Popović na promociji Hemofarmovog Izveštaja o održivom razvoju za 2015.

Hemofarmov put održivog razvoja karakteriše i nastavak trenda smanjenja povreda na radu, što je najbolja potvrda da kompanija ne samo da brine o poslu, nego i o okruženju, zajednici, o budućim generacijama. Tokom prošle godine oboren je novi rekord u proizvodnji, a zabeležena je istovremeno i rekordno niska potrošnja struje i gasa po jedinici gotovog proizvoda. Ovi podaci svedoče o tome koliko je kompanija posvećena energetskej efikasnosti. To potvrđuju i nezavisne studije međunarodnih institucija, koje su ocenile da su Hemofarmovi pogoni među 20 posto energetski najefikasnijih farmaceutskih kompanija u svetu, sličnih dimenzija i parametara.

- Šabac je u 10 posto, a Vršac u 20. Koristimo opremu sa visokim stepenom energetske efikasnosti, štedljive potrošače poput led sijalica, osigurača i slično. Naš cevovodni sistem je kompletno obložen i ne postoji gubitak energije. Upravljanje rashladnim sistemima je kompjuterizovano. U okviru vršačkog kompleksa i šabačke fabrike nalaze se i arteški bunari, pa se sakupljena voda koristi kao tehnička – napominje Popović. Kompanija Hemofarm pokazuje veliku brigu o ekologiji, nastojeći da minimizuje uticaj klimatskih promena u Srbiji, ali i odgovornost prema ugroženim grupama i zdravstvenom sistemu. U saradnji sa Ministarstvom zdravlja učestvuje i u kampanji za povećanje broja donora organa u Srbiji. Fondacija Hemofarm, koja postoji već 23 godine, počela je sa lokalnog nivoa, da bi se poslednjih godina proširila i na nacionalni.

- Naš održivi razvoj praktično je pobeda dobrih ideja - kaže Natalija Popović i dodaje da će Hemofarm i dalje nastojati da bude primer promena za bolju budućnost, kojoj svi težimo.

ABB-OVA NAJSAVREMENIJA MIKROMREŽA za napajanje afričkog regionalnog centra Međunarodnog komiteta Crvenog krsta

Proizvodi, rešenja i usluge koje nudi kompanija ABB već imaju značajan udeo u smanjenju emisije štetnih gasova. Među rešenjima koje je ABB promovisao na ovogodišnjoj COP 22 konferenciji o klimatskim promenama su i mikromreže. Ove mreže manjeg obima su izuzetno fleksibilne, pružaju dostupnost električne energije udaljenim naseljima i objektima koji bi na povezanost na mrežu čekali godinama ili čak i decenijama. One su takođe idealne i kao rezervni izvor energije za instalacije koje su povezane na mrežu u predelima sklonim nestanku električne energije.

Jedan od primera je naš rad na razvoju najsavremenije mikromreže u Najrobiju u Keniji, koja će pomoći Međunarodnom komitetu Crvenog krsta da nastavi sa svojom misijom.

ABB će putem najsavremenije mikromreže omogućiti napajanje najvećeg logističkog regionalnog centra Međunarodnog komiteta Crvenog krsta (ICRC), čime će se po prvi put obezbediti pouzdan izvor energije za oblast u kojoj su česta isključenja i loš kvalitet isporučene električne energije.

Smešten u prestonici Kenije, u Najrobiju, globalni logistički centar Međunarodnog komiteta Crvenog krsta zapošljava 170 radnika koji se bave isporukom hrane i drugih osnovnih potrepština kao što su lekovi i druge vrste pomoći širom afričkog kontinenta.

ABB će sagraditi za Međunarodni komitet Crvenog krsta mikromrežu koja koristi solarnu energiju i dizel, kako bi se u što većoj meri upotrebljavala obnovljiva energija i osiguralo pouzdano električno napajanje. Završetak radova predviđen je za sredinu 2017. godine. Sporazum se bazira na inicijativi koju je Međunarodni komitet Crvenog krsta pokrenuo 2014. godine sa ciljem unapređenja tehnološke saradnje sa privatnim sektorom.

„Sa oduševljenjem podržavamo i negujemo partnerski odnos sa Međunarodnim komitetom Crvenog krsta u humanitarnom radu“, rekao je Ulrich Špishofer, izvršni direktor ABB-a. „Mikromreže imaju ogroman potencijal u Africi u kojoj električna energija nije dostupna za više od 600 miliona ljudi. Pouzdan pristup električnoj energiji predstavlja osnovu za ubrzanje ekonomskog razvoja.“

Mikromreže se koriste za integrisanje različitih energetske resursa i potrošača kojima može da se upravlja na kontrolisani, koordinisani način, bilo da su priključeni na glavnu mrežu ili se snabdevaju iz nezavisnih izvora, vodeći računa o stepenu kvaliteta pri snabdevanju i stabilnosti mreže.

„Pouzdanost napajanja neophodna je za naše osoblje kako bi humanitarni posao mogao neometano da se sprovodi na terenu,“ kaže predsednik Međunarodnog komiteta Crvenog krsta gospodin Piter Maurer. „Takođe, ABB rešenja u vidu mikromreže u skladu su sa nastojanjima Međunarodnog komiteta Crvenog krsta da se koriste ekološki prihvatljive tehnologije. Rešenja poput ovog predstavljaju dokaz da je saradnja korporativnog i humanitarnog sektora ne samo moguća, već i neophodna. Raduje nas i ponosni smo što se ABB ubraja među članove naše korporativne grupe za podršku.“

ABB je začetnik u razvoju tehnologije mikromreža sa rezultatom od preko 30 globalnih instalacija koje su u komercijalnoj upotrebi, za čitav niz različitih potreba kao što su primena u udaljenim zajednicama, ostrvskim elektromrežama, podrška mikromrežama javnih preduzeća i u istraživačkim i industrijskim kampusima. ABB je član korporativne grupe za podršku Međunarodnog komiteta Crvenog krsta i tokom protekle decenije doprinosi programima za vodu i prirodno stanište za žrtve sukoba u Demokratskoj Republici Kongo i u Iraku. ABB takođe pomaže u obuci inženjera Međunarodnog komiteta Crvenog krsta. Izvor: abb.com

GGE INTEGRISANI MODEL

energetskih usluga za efikasnu i čistu energetsku budućnost

GGE je vodeća slovenačka kompanija za pružanje energetskih usluga (ESCO) koja kroz integrisani model sprovodi mere unapređenja energetske efikasnosti i obezbeđuje njihovo finansiranje u Sloveniji, Srbiji, Hrvatskoj, Crnoj Gori i Bugarskoj. Inovativnim pristupom i specijalizovanim energetskim rešenjima, GGE pomaže korisnicima usluga da ostvare značajna unapređenja u korišćenju energije, smanje troškove u potrošnji energije, kao i da nova rešenja budu čista i održiva, doprinesu smanjenju emisije gasova sa efektom staklene bašte i daju doprinos u borbi protiv klimatskih promena.

GGE je jedina kompanija na tržištu Srbije koja za projekte energetske efikasnosti obezbeđuje uslugu finansiranja.

Korišćenje biomase u industriji, projekat kožara Eltid u Srbiji

POČETNO STANJE: Kožara Eltid iz Pančeva je zbog povećanog obima proizvodnje imala potrebu za efikasnijim energetskim rešenjem.

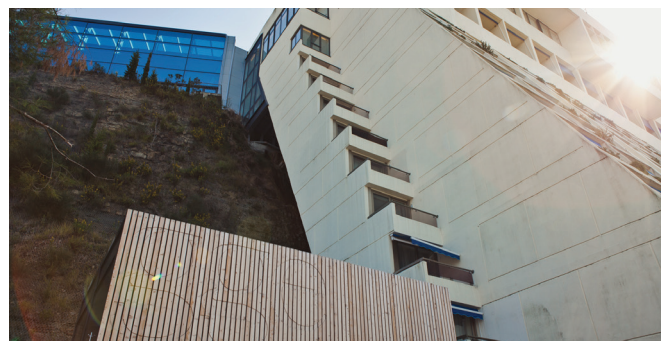
REŠENJE: GGE tim stručnjaka odlučio se za ugradnju dva visoko-efikasna kotla na drvenu sečku.

TEHNIČKE SPECIFIKACIJE: Kotlovi od 550 kW, potpuna automatizacija skladišta, doziranje biomase, otpeljelivanje, čišćenje dimovodnih cevi.

UŠTEDA I EFEKAT: Na godišnjem nivou ostvariće se smanjenje emisije CO₂ od 1.226 tona, koliko bi postrojenje emitovalo da umesto biomase koristi mazut kao energent.

MODEL SARADNJE: Energy Performance Contracting u trajanju od 5 godina.

Energija mora biti u službi proizvodnje čiste energije - projekat Grand Hotel Bernardin u Sloveniji

POČETNO STANJE: Grand Hotel Bernardin suočavao se sa velikim troškovima za energiju i dotrajalim sistemom za grejanje i klimatizaciju. Klijent je angažovao GGE da pronađe energetski efikasno i ekološko rešenje koje će smanjiti troškove. Hotel je tokom radova morao nesmetano da funkcioniše.

REŠENJE: GGE se opredelio da zameni dotrajale kotlove na mazut sa toplotnim pumpama sa morskom vodom kao toplotnim ponorom.

TEHNIČKE SPECIFIKACIJE: Ugrađena je toplotna pumpa snage 1 MW, izrađena crpna stanica u moru, linija za grejanje i hlađenje. Svi radovi su izvedeni bez hemikalija i drugih aditiva, a voda se vraća u more u originalnom stanju.

UŠTEDA I EFEKAT: Novo rešenje obezbedilo je uštedu u troškovima toplotne energije za 37% i smanjenje emisija CO₂ za 500t godišnje.

MODEL SARADNJE: Energy Supply Contracting model saradnje u trajanju od 5 godina.

gge Vaš Partner za Energetsku Efikasnost

Finansiramo projekte uštede energije.

KFW OD 1984. GODINE SPROVODI zaštitu klimatskih uslova i unapređenje životne sredine

Nemačka razvojna banka (KfW) finansijski pomaže Srbiji. Investicije KfW banke su dostigle nivo od oko 1.711 milijardi evra, uključujući 887 miliona evra za energetske sektor. Tu se ubrajaju proizvodnja električne energije, rudnici uglja i daljinsko grejanje. Zatim, 251 milion evra je izdvojeno za vodosnabdevanje kao i 573 miliona evra za finansijski sektor. Među prvim značajnijim projektima bila je rehabilitacija hidroelektrana „Bajina Bašta“ i „Zvomik“ finansirana kreditima u ukupnom iznosu od 100 miliona evra. Na polju proizvodnje termalne energije KfW doprinosi u finansiranju uvođenja sistema upravljanja kvalitetom uglja u najvećoj rudarskoj oblasti u Srbiji, Kolubari. Ovo se sprovodi u saradnji sa Evropskom bankom za obnovu i razvoj (EBRD). Taj novi sistem će značajno uticati na smanjenje emisije CO₂. Pored ovih projekata koji se bave proizvodnjom električne energije, KfW od 2014. godine podržava projekte koji se bave potrošnjom električne energije obezbeđujući finansiranje mera energetske efikasnosti u javnim objektima. KfW je takođe, srpskim bankama odobrila kreditne linije za refinansiranje projekata koji se bave energetsom efikasnošću i obnovljivim izvorima energije. Među najbitnijim budućim projektima nalazi se finansiranje prvog vetroparka EPS-a. Energetski portal ima čast da o svim ovim temama razgovara sa direktorom kancelarije KfW banke u Srbiji, gospodinom Arne Gosom.

Arne Gos

Energetski portal: KfW banka je u aprilu 2015. godine pokrenula liniju „Green bonds“ i u naredne 3 do 4 godine plan je da se investira oko milijardu evra u projekte iz oblasti energetske efikasnosti i održivog transporta, zatim u obnovljive izvore energije, ali i u projekte posvećene upravljanju otpadom. Kakvi su rezultati ove inicijative za manje od dve godine?

Arne Gos: Likvidnost i najviši kvalitet kredita su faktori uspeha KfW obveznica. Kao jedan od najvećih svetskih finasijera zaštite klime, KfW ima holistički pristup pitanju održivosti. Ovo takođe uključuje i rad na tržištu kapitala. „Green Bonds – made by KfW“ čine važan doprinos unapređenju i finansiranju klimatskih i ekoloških zaštitnih mera, koje su bazirane na tržištu kapitala. Mi smo takođe i prva učesnica tržišnog kapitala koja je ušla u segment zelenih obveznica, ne samo kao izdavalac, već kao i investitor.

KfW će, kao važan emitent relativno sigurnih i likvidnih obveznica sa doduše trenutno niskim kamatama, u sledećoj godini proširiti aktivnosti na tržištu kapitala. Plan je da se izdaju

ukupne obveznice u visini od oko 75 milijardi evra. U ovoj godini je KfW izdao ukupno oko 200 obveznica u vrednosti od 72 milijardi evra.

KfW posebno težište stavlja na „Green bonds“ tzv. zelene obveznice. KfW je u 2016. godini takvih (zelenih) obveznica emitovao u visini od 2,8 milijardi evra, a za sledeću godinu je planirano 3 milijardi evra. U celom svetu će ove godine, po prvi put, biti emitovane obveznice u vrednosti od 65 milijardi evra. Naš stav je izdavanje „tamno- zelenih“ obveznica. KfW je zbog toga sebi postavila stroga pravila po pitanju dokumentacije i namenskog trošenja sredstava. Novac iz zelenih obveznica se ulaže u program podrške „Standard energetske efikasnosti“ sa kojim KfW podstiče alternativnu proizvodnju energije putem solarnih postrojenja, na primer.

Energetski portal: Klimatske promene prisiljavaju ljude na migracije, promenu plana u biznis sektoru, često se odluke menjaju u poslednjem trenutku, nastaju nekada i veliki gubici. Kako KfW koristi ove činjenice, na koji način kreirate nove proizvode, sa kojim institucijama radite u Evropi i Srbiji? Da li radite istraživanja za svaku državu posebno?

Arne Gos: Naš cilj je da poboljšamo uslove života ljudi u zemljama u razvoju i tržišta u nastajanju i da unapredimo ekonomiju koja podržava zaštitu životne sredine. Oblasti poslovanja KfW razvojne banke i njene ćerke - firme DEG stoga promoviše zaštitu klime i životne sredine, ekspanziju javne infrastrukture i privatnu ekonomsku inicijativu kao pokretače održive ekonomije i društvenog napretka. KfW već 50 godina pruža podršku Saveznoj Vladi Nemačke u postizanju ciljeva u razvojnoj politici i međunarodnoj saradnji. Politika i strateške smernice Savezne Vlade stoga služe kao osnova obima aktivnosti Nemačke razvojne banke. U Nemačkoj finansijskoj saradnji, KfW banka vrši ulogu iskusne banke i institucije razvojne politike. Ona unapređuje i podržava programe i projekte u ime Savezne Vlade – od prve ideje, preko izvršenja, do naknadne procene rezultata. U tom cilju, KfW takođe primenjuje iskustva koja je stekla pri unapređenju domaćeg biznisa. Projekti su tako ustanovljeni da motivišu naredne aktivnosti, pružajući podsticaj učešću privatnog sektora i tako polazući temelje širokom procesu transformacije.

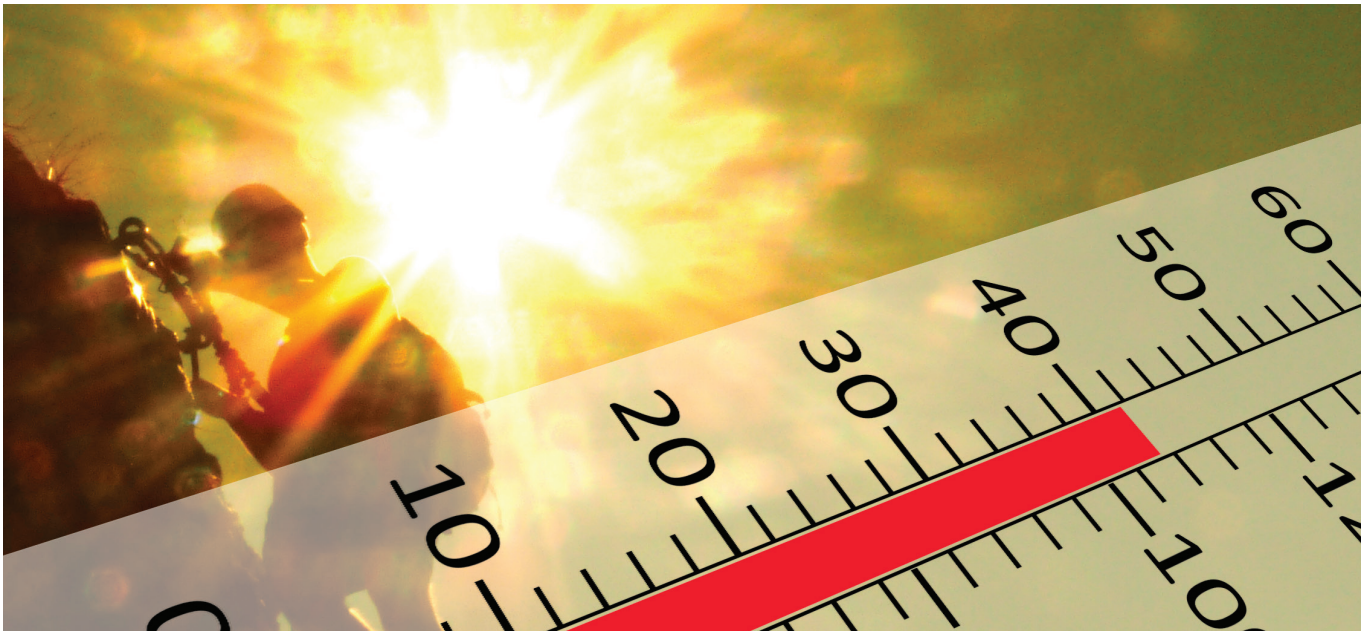
Energetski portal: Jedan od prioriteta KfW banke je da pomogne Srbiji da realizuje ciljeve dogovorene sa EU u okviru energetskog sektora u oblastima vodosnabdevanja i upravljanju otpadom. Kao dokaz toga KfW finansira projekte iz oblasti obnovljivih izvora energije, kao što su proizvodnja struje iz sunčeve energije, hidropotencijala i vetra. Od 2005. do 2015. godine KfW banka je imala nekoliko velikih projekata u Srbiji - „Evropski fond za Srbiju“ u saradnji sa ProCredit bankom, zatim „Hitna energetska pomoć i ujedinjeni energetski finansijski kredit“ 2008. godine. Tokom 2010.

KFW

godine realizovan je projekat „Rehabilitacija javnog osvetljenja u Novom Sadu, Nišu i Beogradu“, a 2015. godine realizovan je projekat „Vodosnabdevanje faza I i II“. Da li u svim ovim slučajevima radite sa nemačkim bankama? Koja je finansijska vrednost navedenih aktivnosti i šta planirate pored ovoga u budućnosti?

Arne Gos: KfW razvojna banka podržava Srbiju u ime BMZ-a (Savezno ministarstvo za privrednu saradnju i razvoj). Želimo da postignemo dogovoren standard u energetskom sektoru, snabdevanju i prečišćavanju vode, upravljanju otpadom i zaštiti životne sredine. KfW takođe podržava održivi ekonomski razvoj u Srbiji nudeći kreditne linije za mala i srednja preduzeća (Privredna komora Srbije), podržava i gradske opštine kroz lokalni bankarski sistem. Od osnivanja razvojne saradnje u Srbiji 2000. godine, KfW je u ime Savezne Vlade odobrila projekte u vrednosti od 1,7 milijardi evra. KfW banka trenutno posluje na implementaciji projekata sa više od 25 gradova i njihovim komunalnim preduzećima. Saradujemo sa preduzećima kao što su EPS i EMS – državnim preduzećima za snabdevanje električnom energijom. Kroz saradnju sa srpskim partnerskim bankama imamo kredite za mala i srednja preduzeća, a za gradske opštine su dostupni širom zemlje. Na primer, za unapređenje energetske efikasnosti u kompanijama

i za javnu infrastrukturu. S obzirom na tadašnje akutne potrebe, KfW je u ime Nemačke Savezne Vlade u početku financirala veliki broj programa pomoći - uvoz električne energije, kako bi se osiguralo snabdevanje, rezervnih delova za brzo održavanje elektrana i daljinskog grejnog sistema u najvećim gradovima. Projekti su vremenom postali sofisticiraniji. Sistem za daljinsko grejanje je proširen i sada pokriva i manje gradove; prednosti efikasnosti i uticaj na životnu sredinu postaju sve važniji. Unapređenje obnovljivih izvora energije je takođe dospelo u centar pažnje. KfW se na novim projektima u Srbiji najviše oslanja na hidroelektrane, ali i na postrojenja na biomasu i vetroelektrane. Novi projekat unapređenja energetske efikasnosti u školama, koji je baziran na projektu Svetske banke, će doprineti tome da se smanji potražnja energije. Isto se može reći i za kreditne linije koje će mnogim malim i srednjim preduzećima i gradskim opštinama omogućiti da ulože u energetske efikasnost putem bankarskog sektora Srbije.

Više od 80 odsto odobrenih sredstava je bilo isplaćeno do kraja 2016. godine. Oko 20 odsto sredstava je obezbeđeno kao prva pomoć, dok su preostali delovi bili dugoročni koncesionalni zajmovi. Budući KfW projekti, dogovoreni od strane obe Vlade, će biti skoncentrisani na tri ključne tačke razvojne saradnje u Srbiji: unapređenje održivog razvoja, kao i održiva infrastruktura (energija/energetska efikasnost, voda/otpadne vode/čvrsti otpad). Sve ove ključne tačke doprinose „Inicijativi za rast i razvoj“, koja je bila pokrenuta od strane obe Vlade početkom 2015. godine. Naši budući projekti i aktivnosti će biti skoncentrisani na ovu inicijativu, a trenutno, zajedno sa našim srpskim partnerima, istražujemo mogućnosti povećanja našeg angažovanja u oblasti snabdevanja energijom, naročito u sektoru obnovljivih izvora energije. Takođe, istražujemo i mogućnosti zelenih kreditnih linija koje bi se odobravale preko lokalnih komercijalnih

banaka, kako bi se unapredile investicije u zaštitu klimatskih uslova, u sektoru energetske efikasnosti, a time i u zaštitu životne sredine.

Energetski portal: KfW banka je formirana 1948. godine. Predstavlja nemačku razvojnu banku i tokom tradicije duge 70 godina podržavala je sektor industrije i energetike, kako u Nemačkoj tako i širom sveta. Kada je doneta odluka da se formira sektor koji se bavi energetske pitanjima, klimatskim promenama i problemima zaštite životne sredine?

Arne Gos: Zaštita klime i životne sredine je tradicija KfW banke. Mi smo prva nemačka razvojna institucija koja je financirala mere zaštite životne sredine još 1950-tih godina. Banka je imala sopstveni ekološki program i uspostavila je od 1984. godine zaštitu životne sredine i zaštitu klimatskih uslova kao ključnu tačku svih oblasti unapređenja. Prve ciljne investicije su bile 1990. godine u energetske efikasnost i obnovljive izvore energije. Na osnovu ovog iskustva, inicijativa za energetske efikasno obnavljanje domova „Stambena izgradnja, Životna sredina, Razvoj“ je u ime Savezne Vlade bila pokrenuta 2006. godine. U tom cilju, KfW podržava projekte koji ograničavaju negativne posledice klimatskih promena. Projekti za zaštitu klime i životne sredine, kao i za prilagođavanje klimatskim promenama često su povezani sa razvojnim projektima. U potpunosti su u skladu sa sporazumima potpisanim od strane Vlada koje su učestvovala na Konferenciji Ujedinjenih nacija o zaštiti životne sredine i razvoju u Rio de Žaneiru 1992. godine. Na primer, oblast poslovanja KfW razvojne banke je, u ime Savezne Vlade, samo u 2014. godini obezbedila 975 miliona evra za projekte u cilju prilagođavanja klimatskim promenama u zemljama razvoja i tržišta u nastajanju.

Intervju vodila: Vesna Vukajlović

Registar kompanija i institucija:

**Министарство
пољопривреде и
заштите животне
средине**

MINISTARSTVO POLJOPRIVREDE I ZAŠTITE ŽIVOTNE SREDINE

Nemanjina 22-26
11000 Beograd, Srbija
office@minpolj.gov.rs

UNITED NATIONS

UNITED NATIONS COUNTRY TEAM U SRBIJI

Bulevar Zorana Đinđića 64
11070 Novi Beograd, Srbija
unorc.rs@one.un.org

**ПРИВРЕДНА
КОМОРА
СРБИЈЕ**
1857

PRIVREDNA KOMORA SRBIJE

Resavska 13-15
11000 Beograd, Srbija
e-mail: info@pks.rs

**European
Investment
Bank**
The EIB bank

EIB, EUROPEAN INVESTMENT BANK

Vladimira Popovića 38-40
11070 Beograd, Srbija
belgrade@eib.org

WWF - SVETSKI FOND ZA PRIRODU

Đure Jakšića 4a
11000 Beograd, Srbija
serbia@wwfdcp.org

HEMOFARM A.D.

Beogradski put bb,
26300 Vršac, Srbija
svakodobro@hemofarm.com

GGE ESCO

www.gge.si

Energetski portal se posebno zahvaljuje Privrednoj komori Srbije jer je pri izradi ovog biltena dobio izuzetnu podršku.

KFW

KFW OFFICE BEOGRAD

Brzakova 20
11000 Beograd, Srbija
kfw.belgrade@kfw.de

ABB

ABB

Ulica: Bulevar Peka Dapčevića 13,
11000 Beograd, Srbija
Tel: 381 11 3094300

PROCREDIT BANK

Telefon: 381 11 205-7000
Milutina Milankovića 17,
11000 Beograd, Srbija

Zmaj Jovina 8-10,
11000 Beograd, Srbija
www.asor.rs

ENERGETSKI PORTAL SRBIJE

Bulevar Oslobođenja 103/3
11 010 Beograd, Srbija
Tel/Fax: +381 11 40 63 160
marketing@energetskiportal.rs

Posetite naš portal:
www.energetskiportal.rs

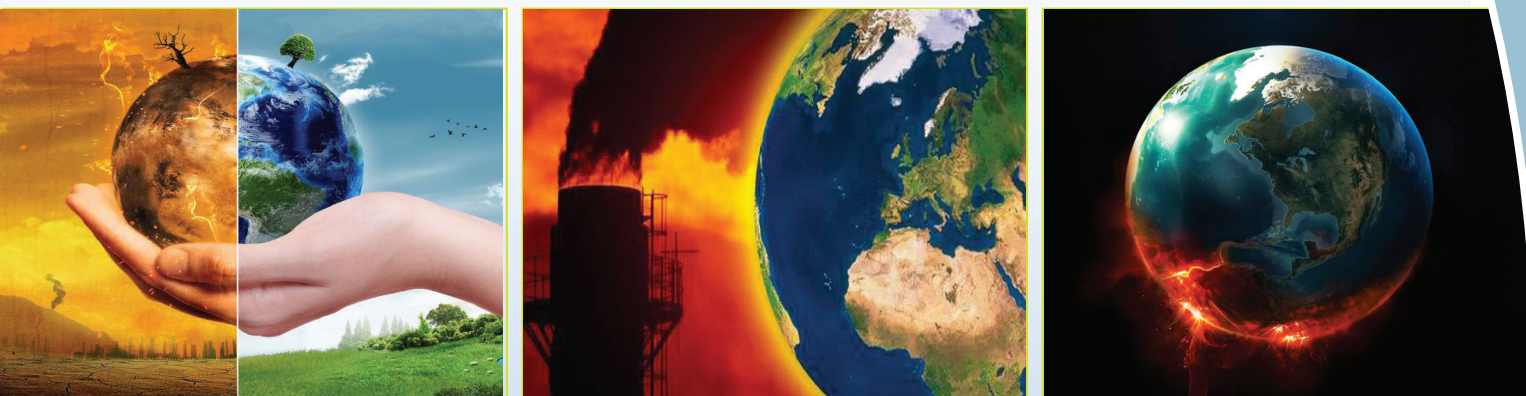
**ENERGETSKI
PORTAL SRBIJE**

Powered by:

CEEFOR
ENERGY EFFICIENT SOLUTION

ENERGETSKI
PORTAL SRBIJE

www.energetskiportal.rs

Bulevar Oslobođenja 103/3
11 010 Beograd, Srbija
Tel/Fax: +381 11 40 63 160
info@energetskiportal.rs
marketing@energetskiportal.rs